

170/5

ఆ స్పర్శ యోగము

ఆ సే

శ్రీ మద్భగవద్గీత

రాజయోగము

ప్రథమ భాగము

(6 అధ్యాయములు)

వ్యాఖ్యాత :

శ్రీ నయానంద పాన్నాల రాజయోగి,

శికింద్రాబాద్.

ACK

5259

కాపీరైట్]
రిజిస్టర్డ్]

వెల 4/-

కురుపాండవ సంగ్రామంలో దుర్యోధనుని పక్షం వహించి తమతో యుద్ధముచేయుటకై వచ్చినవారెవరో నవలోకించు అర్జును నకు వృద్ధుడగు భీష్మ పితామహుడును, ధన్వద్వా గురువగు ద్రోణా చార్యులు, గురువుతుండగు నశ్వద్ధామయును, పినతండ్రిలు. బావ మరదులు మొదలగు బంధువులు కనబడిరి. కేవలం రాజ్య సంపాద నకై వీరి నందరిని జంప నుద్యుక్తులమైతిమి గదా యను విషాదము మనమాన నుద్భవిల్లి అర్జునునకు మిక్కిలి చిత్త విఘ్నోభముకలెను.

త్రోత్ర ధర్మమొకవంక యుద్ధమునకు ప్రోత్సహించుచుండ మరొకవంక పితృభక్తి, గురుభక్తి బంధుప్రేమ, పాపభయము నాతని వెనుకకు లాగుచుండెను. ఈ సంకటమున బడిన అర్జునుడు కర్తవ్య మేదియో తోచనివాడై

శ్లో॥ కార్పణ్య దోషోపహత స్వభావః
పృచ్ఛామిత్యాం ధర్మ సమ్మూళచేతాః
యచ్ఛ్రేయ న్నన్యన్నిశ్చితం బ్రాహ్మితన్తే
శిష్యస్తేహం శాధిమాంత్యాం ప్రపన్నమ్ ॥

శ్లో॥ సహిప్ర పశ్యామి మమాప నుద్యాత్
యచ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మింద్రియాణామ్
అవాప్య భూమావసపత్న మృన్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ ॥

అనగా న్యాయాన్యాయ విచార రహిత మనస్కుడగు నేను నిన్నడగుచున్నాను. నిశ్చయపూర్వకముగా నది నాకు చెప్పము. నేను నీకు శిష్యుడను, శరణాగతుడను. నాకపదేశింపుము. పృథ్వియందు శత్రుశూన్యమై సర్వసంపదలతోనున్న రాజ్యముగానీ, లేక దేవత లపై నధికారముగల స్వర్గరాజ్యముగాని లభించినను నాకు యీ యుద్ధమువలదు. ఇంద్రియములను తిపింపచేయు యీ శోకము నివారించు నుపాయము కనుగొనజాలకున్నాను అని అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని

శరణుజొచ్చెను. భగవంతుడప్పుడు నునకు గీ తో ప దే శ ము తేసెను
యుద్ధముచేయనొల్ల నని అస్త్ర శాస్త్రములను జారవిడచిన ఆ అర్జు
నుడే నిజేచ్ఛచే చివరకు యుద్ధముసేయుటకు పూనుకొనునట్లుచేసెను.
గీతలలోనున్న రహస్య మిదియే.

శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్యాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మామహమ్॥

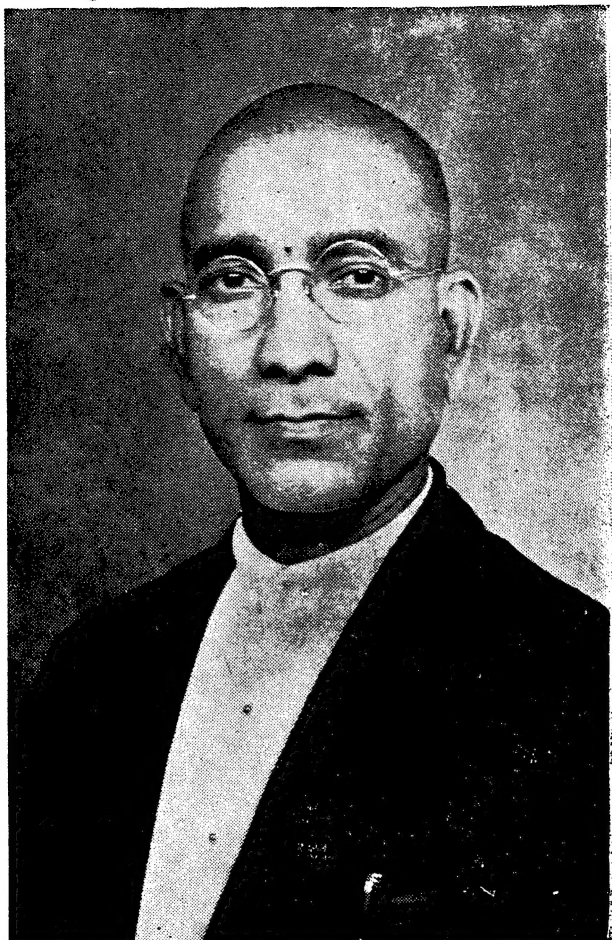
అర్జునా! ప్రవృత్తి నివృత్తి ధర్మములను పాటించువారు, జనన
మరణ ప్రవాహమునుండి విడివడకుండా దుఃఖముల బొందుచున్నారు.
ఒకరి నిర్ణయ మొకరికి సరిపడదు. కనుక నీవు ఆ ధర్మాధర్మముల
నన్నింటిని పరిత్యజించి గర్భ, జన్మ, జరా, మృత్యువర్జితమగునన్నా
శ్రయింపుము. నేను నీకు ధర్మాధర్మ రూపములగు పుణ్యపాపముల
నుండి విముక్తి కల్గింతును. శోకింపకుము యని గీ తో ప దే శ ము
సమాప్తి గావింపబడినది. గీతయందలి వుపక్రమోపసంహారిములివియే.

ప్రవృత్తి నివృత్తి రహిత ప రి పూ ర్ణ పద్ధతి తెలియనివారు
కొందరు “తత్త్వమసి” వాక్యమును ఛాందోగ్యమునుండి గ్రహించి
గీత, త్వం, తత్, అసి అను పదార్థ నిర్ణయముగావించెనని నిర్ణయించి
నారు. కొందరు, కర్మ భక్తి లేక జ్ఞాన పద్ధతులలో నొకదానినే
గీత నిర్ణయించినదనియు, మరికొందరు జ్ఞాన కర్మ సముచ్చయ పద్ధ
తిగా భగవానులు గీత ప్రబోధించిననియు, తమ తమ మత నిర్ణయ
పద్ధతుల విడువలేక. భగవంతుని నిర్ణయ విధానము తెలుసుకోక నిర్ణ
యించినారు. ఆభాష్యము లొకదాని కొకటి సంబంధము లేక
“యెవరికివారే యమునాతీరే” నను పద్ధతిగా నున్నవి. సర్వ ధర్మ
ములు పరిత్యజించి నన్నొక్కనినే శరణువేడుమని భగవానుడు నొక్కి
చెప్పియున్నాడు. కనుక కర్మ త్యాగము, కర్మఫలత్యాగము గాక,
కర్తృత్వ త్యాగ పద్ధతిగా కర్మాచరణ మొనర్చుమని గీత ప్రబోధించు
చున్నదని సిద్ధాంతము.

ఇట్లు

పీఠాధిపతి : దయానంద పొన్నాల రాజయోగి, (వ్యాఖ్యాత)

శ్రీ శివరామదీక్షిత ఆచలగురు వీరాధిపతి

శ్రీ మదవలముడి దయానంద
సోన్నాల రాజయోగిండుగారు,
(గ్రంథకర్త.)

స్తోత్ర శ్లోకాః

- శ్లో॥ కృష్ణం కమల పతాగ్రిక్షం, పుణ్యశ్రీవణ కీర్తనమ్,
వాసుదేవం జగద్యోనిం । నౌమినారాయణం హరిమ్॥
- శ్లో॥ కృష్ణాయ యాదవేంద్రాయ జ్ఞానముద్రాయ యోగినే,
నాథాయచక్రిణీశాయ । నమో వేదాంత వేదినే॥
- శ్లో॥ స్రవన్న పారిజాతాయ । వేత్రతోత్రైక పాణయే,
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృత దుహేనమః॥
- శ్లో॥ నారభ్య మద్భునస్యాజౌ, కుర్వన్ గీతామృతందచా,
లోకత్రయోపకారాయ, తస్మైకృష్ణాత్మనేనమః॥
- శ్లో॥ ఏకంశాస్త్రం దేవకీపుత్రగీత । మేకోదేవో దేవకీపుత్రీవచ
ఏకోమంతో దేవకీపుత్రనామ! కర్మాప్యేకం దేవకీ పుత్రసేవా॥

—....—

శ్రీ గీతా మహా త్క్యము

ద రో వా చ :

శ్లో॥ భగవన్! పరమేశాన! భక్తిరవ్యభిచారిణీ.

ప్రార్థం భుజ్యమానస్య; కథంభవతిహేపభో!॥

1

భూదేవి పలికెను. భగవంతుడా, పరమేశ్వరా, ప్రభూ ప్రార్థము ననుభవించు మనుష్యులకు జనన మరణ రహిత అచల స్థితి యెట్లు లభింపగలదు.?

శ్రీవిష్ణుఁడవాచ :

శ్లో॥ ప్రార్థం భుజ్యమానోఽపి గీతాభ్యాసరతః సదా,
సముక్తఃససుఖిలోకే కర్మణానోపలిప్యతే॥

శ్రీవిష్ణువు చెప్పెను. పారబ్ధ భోగియగు మనుష్యుడు యెల్లప్పుడు గీతలను అభ్యసించు చుండెనేని యిహలోకముననే ముక్తుడై సుఖించును కర్మమునందు లిచ్చుడు కాకుండును.

శ్లో॥ మహాపాపాది పాపాని గీతాధ్యానం కరోతిచేత్ |

క్వచిత్ సర్వం సకుర్వంతి నశినీదత మంబువత్ || 3

గీతాధ్యాన మొనర్చు చుండిన యెడల పద్మపత్రమును నీరు అంటజాల నట్లు, మహాపాపములును అతిపాపములును గూడ అంటజాలవు అనగా నీటియందు పుట్టిన సద్మ పత్రమును నీరు యెల్లు అంటజాలదో అదే పద్ధతిగా పారబ్ధ కర్మాను భవమునకు పుట్టిన మనుష్యుని, కర్మ అంట జాలదు.

శ్లో॥ గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్రీపాతః ప్రవర్తతే,

తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్రనై || 4

శ్లో॥ సర్వే దేశాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చయే,

గోపాలా గోపికాశ్చాపి నారదోద్ధవపార్షదైః || 5

సహయోజాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే ||

యెచ్చట గీతా గ్రంథముండునో, (గీతాధనము వుండునో) మరియు నెచ్చట గీతా పాఠము రీతిగా ప్రవర్తన జరుగునో అచ్చట ప్రయాగాది సర్వతీర్థములు వెలయు చుండును. మరియు అచ్చట సమస్త దేవతలును ఋషులును యోగులును, పన్నగులును, నారదుడును పుద్గవుడును, పార్షద సహితులగు గోపాలుడను గోపికలును వుండురు. గీతాపఠనము జరిగెడుచోట వీరిసాహాయ్యము శీఘ్రముగనే లభించును

శ్లో॥ యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్,

తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వి! నివసామి సదైవహి || 6

ఓ భూదేవి గీతలు విచారింపబడెడు తావునను గీతా పఠన పాఠన శ్రవణములు జరిగెడు చోటను నేను సర్వదా వాసమొనర్తునని నీవు నిశ్చితముగా గ్రహింపుము.

శ్లో॥ గీతాశ్రయోఽహంతిష్ఠామి గీతామేచోత్తమం గృహమ్॥

గీతాజ్ఞానముచాశ్రిత్యత్రీన్లోకాన్పాలయామ్యహమ్॥ 7

గీతయే నాకాశ్రియము. గీతయే నాకు వుత్తమమగు గృహము. గీతాజ్ఞానము ననుసరించియే నేను త్రిలోకములను పాలించు చున్నాను.

శ్లో॥ గీతాయే పరమా విద్యాబ్రహ్మ రూపా నసంశయః॥

అర్థమాతాక్షరా నిత్య స్వనిర్వాచ్య పదాత్మికా॥ 8

గీత నన్ను గురించి తెల్పుడి పరవిద్యయును బ్రహ్మరూపమును అయి యున్నది ఈ గీతా జ్ఞానము అవాంగ్మానస గోచరమును వినాశ రహితమును నిత్యమును అనిర్వాచ్యమును అను విషయమున సందేహము లేదు.

శ్లో॥ చిదానందేన కృష్ణేనప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్॥

వేదత్రయీ పరానంద తత్త్వార్థ జ్ఞానసంయుతా॥ 9

వేదస్వరూపమును పరమానంద ప్రదమును తత్త్వజ్ఞాన బోధకమును అగు గీతను శ్రీ కృష్ణుడు స్వయముగా అర్జునునకు బోధించినాడు.

శ్లో॥ యోష్టాదశజపేన్నిత్యంసరో నిశ్చలమానసః॥

జ్ఞానసిద్ధింసలభతే తతోయాతి పరంపదమ్॥ 10

గీతను దానియందలి నిర్ణయ పద్ధతిని జేలసుకొని నిశ్చల చిత్తమున పఠించు వ్యక్తి, జ్ఞాన సిద్ధిని పొందును. పిదప నతడు జన్మరహితుడగును.

శ్లో॥ చాతేఽసమర్థః సంపూర్ణైతిదర్శిం పాతమాచరేత్,

తదా గోదానజంపుణ్యం, లభతేనాత్ర సంశయః॥ 11

గీతయందలి నిర్ణయ పద్ధతి తెలియక పఠించువారు సంపూర్ణ ఫలము పొందక బ్రాంతి జన్య ఫలము మాత్రము పొందగలరు. గోదాన పుణ్యం అనగా అవును దానము చేసినవాడు నేను పుణ్యాత్ముణ్ణి అనుకొని సంతోషించినట్లు గీతయందలి నిర్ణయ పద్ధతి తెలియక పఠించువాని పుణ్యము అంతగానే వుండును.

- శ్లో॥ త్రిభాగం పతమానస్తు గంగా న్నానఫలం లభేత్,
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్. 12
- శ్లో॥ ఏకాధ్యాయంతు యో నిత్యం పతతే భక్తి సంయుతః,
రుద్రీలోక మవాప్నోతి గణో భూత్వా వసే చ్చిరమ్. 13
- శ్లో॥ అధ్యాయంశ్లోకపాదంవా నిత్యం యః పతతే నరః,
సయాతి నరతాం యావ న్మనుకాలం వసుంధరే. 14
- శ్లో॥ గీతాయా శ్లోకదశకం సప్త పంచ చతుష్టయమ్,
ద్వితీ ఏకం తదర్థంవా శ్లోకానాం యః పతే న్నరః 15
- శ్లో॥ చంద్రీలోక మవాప్నోతి వర్షాణా మయుతం ధృవమ్,
గీతాపత సమాయుక్తో మృతోమానుషతాం వ్రజేత్. 16
- శ్లో॥ గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తి ముత్తమామ్,
గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్. 17
- శ్లో॥ గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోఽపివా,
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునాసహ మోదతే. 18

మూడవ భాగము పఠించు వానికి గంగా న్నానఫలము లభించును. ఆరవభాగము పఠించు వానికి సోమ యాగఫలము లభించును. ఒక అధ్యాయము చదువు వానికి రుద్రీలోకము దొరుకును. ప్రతి దినము ఒక అధ్యాయమును లేక నాలుగు శ్లోకములు పఠించువాడు మన్వంతరము నరకు మనుష్యుడై జన్మించును. పది, ఏడు, ఐదు నాలుగు, రెండు, మూడు, ఒకటిలేక ఆర్థశ్లోకమును పఠించు మనుష్యుడు చంద్రలోకమున నెయ్యి సంవత్సరములు వుండును. యీ పద్ధతిగా గీత పఠించువాడు. మరణానంతరము మనుష్యుడై పుట్టును. యితర ములగు హీన జన్మల చేడు. అతడు మరల గీత పాఠమొనర్చి పుత్తమమగు ముక్తిని పొందును. మరియు మరణ సమయమున గీత శబ్దమునుచురించిన సద్గతి లభించును.

గీతార్థమును శ్రవణము చేయవలయునని శ్రద్ధగలవాడు మహా పాపాత్ముడై యైనను వైకుంఠము పొంది విష్ణునితోగూడ ఆనందించును

నీ తో పదేశం

అస్పర్శయోగము అనే

శ్రీమద్భగవద్గీత

రాజయోగీయము

ప్రథమాధ్యాయము

అర్జున విసాదయోగము.

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ :

శ్లో॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః,
మామకాః పాండవాశ్చైవకీమకుర్వత సంజయ !

ఓ సంజయా! ఏక్షేత్రమును ప్రజలు ధర్మక్షేత్రమని యందురో అట్టి కురుక్షేత్రమునకు పాండవులును, నా మిత్రులును, యుద్ధము చేయుటకై వెళ్ళియున్నారు. వారు యేమిచేసినో నాకు చెప్పుడు. అని పుత్రచూహమున ధృతరాష్ట్రుడడిగెను.

సంజయ ఉవాచ :

శ్లో॥ దృష్ట్వాతు పాండవానీకం పూర్ణం దుర్యోధనస్తదా,
ఆచార్యముపసంగమ్య రాజా వచనమబ్రవీత్.

శ్లో॥ పశ్యైతాం పాండుపుత్రాణా మాచార్యమహతీంచమూమ్,
పూర్ణాంధ్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా

పాండవులసేన పూర్ణహాకారముగ చేరుటగాంచి, రాజగు ధుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుని కడకేగి, “మీవద్ద యుద్ధవిద్యాశిక్షణ పొంది నేర్చుకొనిన దృష్టద్యుముడు, ఈ పూర్ణము నేర్పరచినాడు. పాండవులసేన యేరితిని విస్తరింపజేసెనో జూడుడు:

ఆస్పర్శయోగము. అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము. 3

శత్రువిద్యానేర్పరులు, అనగా, శత్రుములు ముక్త, అముక్త, ముక్తాముక్త, యనిత్యివిధములు, ముక్తయనగా, చక్కాదులు; అముక్తయనగా, ఖడ్గాదులు; ముక్తాముక్తయనగా, నారాచాదులు (అచ్చము త్తనముతో చేసినవి).

అస్త్రం, శస్త్ర ప్రయోగ మంత్ర విద్యలలో శత్రునాశనమునకు గాను, మారణ, ఆకర్షణ, స్థలభవన, ఉచ్చాటన, మోహన క్రియల యందు నేర్పరులు.

తమ జీవయవములు ప్రతాపముతో నిండియుండి. మల్ల
విద్యయందు పరిపూర్ణమైన నేర్పు గలవారు, హృదయపూర్వకముగా
తీకరణశుద్ధితో, తమ ప్రాణములనైన లక్ష్యపెట్టక, నాకొట్టకై (అనగా)
ప్రభుభక్తిగలిగి నన్ను అనుసరించినవారు అసంఖ్యాకులున్నారు.

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్,
పర్యాప్తం త్విదమే తేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్. ౧౦

శ్రీ॥ అయినేషుచ సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః,
భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంతస్సర్వ ఏనహి. ౧౧

భీష్మ పితామహునిచే నిర్మింపబడిన ఈ సేన ఒక దుర్గమువలె శత్రువునకు అభేద్యముగా, సేతములకు అపారముగా కన్పించుచున్నది. పాండవసేన చాలా కొద్దిది. పరిమితముగా తెలియుచున్నది. భీమసేనుడు సేనాధిపతిగా నుండి రక్షించుచున్నాడు. ఈ సేనకు మహావీరుడగు భీష్ముడు సేనాధిపతిగా నియమింపబడిరి. “మీరందఱు భీష్ముని ఆజ్ఞలను మన్నించి పాలించుడు. మహారథుల విభాగ పద్ధతిగా మీమీ సేనల నిర్ణయించుకొని భీష్ముని రక్షించుడు. ఎందుకనగా, ఈ సైన్య శక్తియంతయు వీరిపై ఆధారపడి యున్నది.” అని దుర్యోధనుడు చెప్పెను.

శ్రీ. తస్య సంజనయన్ హస్తం కురువృద్ధః పితౌమహాః,
సింహనాదం వినద్యోచైచ శృంఖం దద్ధౌప్రతాపవాన్. ౧౨

తత శృంఖాశ్చ ధేర్యశ్చ పదావానక గోముఖాః.
సహస్రైవాభ్యహన్యంత స శబ్దస్తుములోఽభవత్.

సేవాధిపతియగు భీష్ముడు, రాజగు దుర్యోధనుని మాటలువిని, సంతోషచిత్తుడై, దుర్యోధనునకు, అపందము కలుగునట్లు శత్రుసేనకు భీతికలుగునట్లు, సింహనాదము చేసి శంఖమును ఊదెను. పిమ్మట, అపఘాతములగు శత్రుములు, భేరులు, ధ్వజములు, రణశృంగములు ఒకేరీతిగా వాయించబడెను. అందువలన, ఎంతటి వీరులకైనా అచ్చట నిల్చుటకు భయంకరముగా నుండెను.

అంతఃకర్మములను జూచి మహాత్ములను పరమార్థమును జూచి
మాధవః పాండవశ్చైవ దివ్యౌ శంఖౌ పదద్గుతుః. ౧౪

3 శ్లో॥ పాంచజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః,
పౌండ్రం విశ్వేషా మహాశంఖం భీమకర్ణా వృకోదరః. ౧౫

అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకుల స్సహదేవశ్చ సుభూష మణిపుష్పకా.

భయంకరముగు రణభేరులు వినినపిదప, తెల్లగుఱ్ఱములతో కట్ట బడిన గొప్ప రథమున శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు దివ్యములగు శంఖద్వయమును (అనగా) పాంచజన్యమును శంఖమును, హృషీకేశుడగు శ్రీకృష్ణుఁడును, దేవదత్తమును శంఖమును ధనంజయుడను అర్జునుడును ఊదిరి. ధర్మరాజు అనంతవిజయమును శంఖమును, నకులుడు సుఘోషమును శంఖమును, సహదేవుడు మణిపుష్పకమనెడి శంఖమును ఊదిరి. ఈ శంఖారావముల వలన, కౌరవసేన రణవాద్యములు అగిపోయెను. వారలకు ఈ శంఖధ్వనులు భయంకరముగా తోచసాగెను.

అర్జున ఉవాచ :

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ! యయుత్సుం సముపస్థితం. ౨౮

శ్లో॥ సీదం తి మమగ్రతాణి ముఖంచపరి శుష్యతి,
వేపథుశ్చ శరీరేమే రోమహర్షశ్చ జాయతే. ౨౯

శ్లో॥ గాఢీవం సంసతే హస్తాత్ త్వ క్షైవ పరిదహ్యతే
నచ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః 30

ఓ శ్రీకృష్ణా! యుద్ధార్థమరుదెంచిన బంధువులనుజూడ నా అవ
యవములు పట్టు తప్పుచున్నవి. నా శరీరము వణకుచున్నది. రోమములు
నిక్కుచున్నవి. గాఢీవము చేతినుండి జారుచున్నది. చర్మము దగ్ధమగు
చున్నట్లున్నది. మనస్సు చంచలత్వమునొందినది. స్థిరముగా నేను నిల్వ
జాలకున్నాను. మరియు అమంగళ సూచకములగు అపశకునములను
జూచుచున్నాను.

మోహ నిర్ణయము

ఆకాశపంచకము

శ్లో॥ కాఙ్క్షంతో స్తథాలోభో భయం మోహనమేవచ
ఆకాశస్య గుణాః ప్రోక్తా స్సమాంశాః పరికీర్తితాః

కోరిక, ప్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, ఈ అయిదు

ఆకాశపంచకము.

కోరికయనగా:- ధన ధాన్యాది వస్తువాహన రూప వాంఛ
కాంక్షలు గల చిత్తవృత్తి, ఇది ఆకాశాంశమునందలి వాయువాదీల
వలన కలుగును. దీనికి స్థానము కంఠము.

అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత - అష్టన విపాకయోగము. 9

నీళ్ళో నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతానికేశవ!

నచ్రశేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వ జనమాహవే. 30

ఓ కృష్ణా! పెక్కు విధముల యోచించి చూడగా యుద్ధమున స్వజనులను చంపగా గలిగెడి మేలును గ్రహింపజాలకున్నాను. గనుక, యుద్ధము చేయకుండు లే శ్రేష్ఠమని నాకు తోచుచున్నది. ఈ యుద్ధము చేయకుండ కలిగెడి మేలు ఏదైనయిస్తునో కలుగనిమ్ము.

నకాంక్షే విజయం కృష్ణ! న చ రాజ్యం సుఖాని చ,
కిం నో రాజ్యేన గోవింద! కిం భోగైర్జీవితేనవా. 39

३३॥ యేషామరే కాంక్షితం నో రాజ్యం భోగా స్సుఖాని చ,
తథామేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాం సైక్త్వా భవేతి చ. 33

అచార్యాః పితరః పుత్రాస్తత్రైవ చ పితా మహాః,
మాతృలాః శ్వశురాఃపౌత్రాఃసన్యలాః సంబంధినస్తథా ౩౪

ఓ కృష్ణా! నేను యుద్ధమున జయముగోరను, రాజ్యభోగంబులు కూడ నాకక్కరలేదు. ఎందుకనగా, ఎవరికొరకు రాజ్యమును, సుఖమును, భోగమును, కోరుచుంటిమో, ఆ పుత్రపౌత్ర గురుబంధు జనంబులు తమ తమ ధన మాన ప్రాణంబుల పైన ఆశను వదిలి యుద్ధ సన్నద్ధులై నిలచియున్నారు. గనుక, నే నెవరిపై నా అస్త్రములను ప్రయోగించను?

శ్లో॥ ఏతాన్నహంతుమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన,
అపిత్రైలోక్య రాజ్యస్య హేతోః కిన్నమహీ కృతే. ౩౫

శ్లో॥ నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కాప్రీతి స్సృజ్యనార్దన!
పాపమేవాశ్రయేదస్మాక్ హత్వైతానాతతాయినః 36

ఓ మధుసూదన ! ఒకవేళ వీరునన్ను చంపదలచినప్పటికీ వీరిని

10 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము.
 ~~~~~

నేను చంప నిష్పపడను. భూలోక రాజ్యమేగాదు, స్వర్గ పాతాళంబులు
 దేరి త్రిలోక రాజ్యాధిపత్యము లభించినను వీరిని చంపను. “ఆతతాయి
 పద్ధతియగు, ఇంటికి నిప్పంటించుట, విషముపెట్టి చంపుట, ధనము
 అపహరించుట, భూమి నపహరించుట, పరస్త్రీల చెడుపుట, అస్త్రము
 చేతబూనుట, పాపపద్ధతి. ఇట్టి పాపపద్ధతి వీరియందుగలదు; గనుక
 వారిని చంపుమ”నియెదవేమో! పాపాత్ములనుచంపిన పాపమేసంభవిం
 చును. అందువలన నామానవధర్మము నశించి పశుప్రాయుడను కాగ
 గలను. ఎట్టలనగా, అడవియందు ఆశ్రయము కలిగించుకొన్న చిర
 రము అడవికినిప్పంటుకొనడముచూచి అడవిని విడచి ఇతరానుకూల
 స్థానమాశ్రయముగా నిర్మించుకొన్నట్లు, ధర్మము నాలంతఃకరణమును
 విడనాడి ఇతర స్థానము నాశ్రయించును. గనుక, ఈపాపరూపమైన
 యుద్ధము నేను చేయను.

శ్లో॥ తస్మాన్నాహ్వా వయంహంతుంధార్తరాష్ట్రా సబాంధవాః,
 స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్వయమ మాధవ ! 32

ఓ మాధవా! మానవత్వము నన్ను విడిచిపోయిన యెడల
 నాకు యెట్టి సుఖముండబోదు. అందువలన బంధుజనులగు దుర్యో
 ధనాదులను జంపుట నాకు తగదు.

శ్లో॥ యద్యప్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహత చేతసః,
 కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్. ౧౮

శ్లో॥ కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్,
 కులక్షయ కృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిజ్జనార్దన ! 3౯.

ఈ దుర్యోధనాదులు లోభపూరిత చిత్తులై మానవనాశనము
 వలన కలుగు దోషమును మిత్రద్రోహమువలన కలుగు పాపమును

12 అష్టాంగయోగము అనే భగవద్గీత - అష్టాంగ విషాదయోగము,
 ~~~~~

సృష్టిము, సృష్టినిర్ణయ జ్ఞానము: యుత్పత్తికి కారణమగు శుక్లము,
 కలుగుచున్నవి గనుక పరాన్నమును పెద్దలు వర్జించెదరు, ఎందుకనగా,

పరాన్నేనతః భుంక్తే నా మైథునం యోగగచ్ఛతి:
 యశ్చాన్నం తస్య తేపుత్రాః అన్నాచ్ఛక్ల ప్రివర్తతే.

ఎచనిక పదుల అన్నము భుజించి నృద్ధి పొందిన మైథునమునల్ల
 పుత్రులు కలుగుచున్నారో, ఎవరి అన్నము వల్ల శుక్లము
 కలుగుచున్నదో వానిసంతానమగుచున్నది. పరమేశ్వరోపాధియుండుగల
 కష్టముల అన్నమువలనపుట్టి, అన్నమువలనపెరిగి, అన్నరూపమైన పృథివి
 యందులయుమును పొందుచున్నాను గనుక, భుజించు అన్నపానా
 నాలు పాపహితముగా యుండవలయును. అందువలన, దానినుండి
 కేదస్య (ఓజస్సు) మనస్సు, ప్రాణము, శరీర అవయవంబులు, కీర్తి,
 బలము, ధైర్యము, శ్రద్ధాధర్మ నిర్మిత శాస్త్రజ్ఞానము ఉపాధికి కారణ
 మగు శుక్లము, పరమేశ్వర సృష్టి నిర్ణయానుసారముండును. పాపభూ
 నుష్టమైన అన్నము, (అనగా, లంచము, కూటనాత్యము, జారత్వము,
 దోచిగొన్నము, మొదలుగాగలవానివల్ల కలిగినదగు నెడల దాని నుండి
 ఉపాధులు శరీర అవయవంబులు మనస్సు, ప్రాణము, బలము,
 ధైర్యము, పరమేశ్వర సృష్టికి న్యతిరిక్తముగా పాపరూపపద్ధతితో నుం
 దును. కనుక, మనము వీరిని చంపినయెడల వీరిభార్యాపుత్రాదులను
 శ్రమించువారులేక అధర్మ ప్రవర్తకులుగా తిరికరణశుద్ధి లేనివారలై
 పరాన్నముకై నాధారపడి బ్రతుకనేర్చిపాపాత్ములగుచున్నారు. అందు
 వలన పరిమాతృ సృష్టియందు పరంపరగా ఉపాధియగుచున్న మానవో
 పాధి చెడి, పశుపక్షి క్రిమికీటకాది ఉపాధులు గలుగుచున్నందున
 మానవోపాధియొక్క వర్ణ సంకరమగుచున్నది.

శ్రీ! యది మామప్రీతికారమశస్త్రం శస్త్రపాణయః,
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యస్తస్మే క్షేమతరం భవేత్. ౪౬

అస్త్ర) శస్త్రములులేని నిరాయుధుడనగు నన్ను బాణములచేత దుర్యోధనాదులు జంపిన, జంపనిమ్ము. అదియే మంచిది. గాని, మహా పాపరూపమైన ఈ యుద్ధము నేను చేయను. అని అర్జునుడు మిన్న కుండెను.

సంజయ ఉవాచ :

శో॥ ఎవ ముక్త్యాదున స్సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్,
విస్మ జ్య సశరం చాపం శోక సంవిగ్న మానసః. ౪౭

అష్టనుడిట్లు పలికి, ఎక్కు పెట్టిన విల్లును విడిచి శోక మోహ
స్వరూపచిత్తుడై రథమున గూర్చుండెనని ధృతరాష్ట్రునితో సంజ
యడు చెప్పెను.

కృమముగా కామ కోధమోహ భయకంపితముగు చిత్త వృత్తి
గల అర్జునునకు పరమాత్మయగు శ్రీకృష్ణుడు ఏ పద్ధతిగా అచల పరి
పూర్ణసితి కలుగజేసినో, ఆ పద్ధతి రెండవ అధ్యాయమున వివరించ
దగును. పాఠపలు గ్రహించెదనుగాక,

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాద మగు అర్పర్మయోగమును భగవద్గీత
యందు అర్జున విషాదయోగముఅనే ప్రథమాధ్యాయముసంపూర్ణము.

అస్పర్శయోగము అను భగవద్గీత

ద్వితీయాధ్యాయము

సాంఖ్యయోగము

సంజయ ఉవాచ:-

శ్లో॥ తం తథాకృపయా విప్రమశ్రుపూర్ణా కృత్యక్షణమ్,

విషేదంతమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః

౧

ఓ దృతరాష్ట్ర మహారాజా! వినుము, అడుసులోబడిన మానవుడు ఆధారమగు చోటుగానక శోకించునట్లు, భయకంపితచిత్తవృత్తిగల అర్జునుడు కర్తవ్యజ్ఞాన మూఢుడై రథముపై చతికిలబడుట శ్రీకృష్ణభగవానుడుచూచి అతనితో నిట్లనెను.

శ్రీభగవానువాచ:-

శ్లో॥ కుతస్త్వా కశ్యలమిదం విషమే సముపసితమ్,

అనార్యజుప్త మస్వగ్యమ కీర్తికర మర్జున.

౨

శ్రీకృష్ణుడు పలెను,

అర్జునా, యుద్ధము చేయుటకు సంసిద్ధముగానున్న ఈ సమయమందు, శృంగేరు దుర్లభం మానుషందేహ, మనే న్యాయమున దుర్లభమైన మానవోపాధికి తగనిది నరక ప్రాప్తికలిగించునది అపకీర్తిదాయకమైనది ఈ హృదయ దౌర్బల్యము నీకెట్లు కలిగినది?

శ్లో॥ కైబ్యం మాస్మగమః సార్థనైతత్వయ్యుప పద్యతే,

క్షుద్రం హృదయ దౌర్బల్యం త్యక్తోత్తిష్ఠ పరంతప!

౩

ఓ అర్జునా! నీహృదయ దౌర్బల్యమునకు కారణమేమొ గ్రహించక పొరబడినావను విషయమునకు ఏలాటి సం దేహములేదు. ఎందుకనగా, వీరిని నీవు ఇంతకుపూర్వముచూచియుండలేనా? నీబంధువులుగా

చేయుట మంచిదా? ఈ యుద్ధమునుండి తప్పించుకొనుట మంచిదా? నాకు దెలియకున్నది.

శ్లో॥ కార్పణ్య దోషోప హతస్య భావః

పృచ్ఛామిత్వాం ధర్మసంమూఢ చేతాః,
యచ్ఛేయస్యస్మి శ్చి తంబ్రాహ్మిణే

శిష్యుడై హంశాధి మాంత్వాం ప్రపన్నమ్

కామ క్రోధ లోభాన్వితముగు భీతి నా అంతఃకరణ నావరించి
వన్ను పశుప్రాయుని చేసినది. పశువుల దృష్టి తమవారికే ప్రకాశించి
సామాన్యజెంది యుండును. అస్థితియే నాకిష్టము తటస్థించినది. అందు
వల్ల ఏది హితమో, యేది అహితమో నాకు తెలియకున్నది. గనుక
నాకు తల్లివి, తండ్రివి, చాతవు, వల్లభుడవు, బాంధవుడవు, వసుధీశు
డవు తెల్లమిగ దేవుడవు గనుక నాకు ఎయ్యది శుభకరమో అది నిశ్చ
యించి చెప్పము. నేను నీకు శరణాగతుడను, శిష్యుడను

శ్లో॥ సహి ప్రపశ్యామి మమాప నుద్ధ్యా

ద్యచ్ఛో కమిచ్ఛోపణ మింది) యాణామ్

అవాప్య భూమావసపత్న మృద్ధమ్ రాజ్యం సురణా

మపిచాధిపత్యమ్ ౧

ఈ సురుబంధు జనాళిని చూచినప్పటినుండి వంటగదిని పొగ
గొమ్మకొని మలి మొదప్పినట్లు మోహాధికారము నా అంతఃకరణ
మును ఆవరించి మలిన మొనర్చినది. అందువలన, ఎండు సారకాయ
సముద్ర మధ్యభాగ నున్నయెడల సిమిములేక ఎట్లు చలించునో
అట్లు నాజ్ఞాన కర్మేంద్రియములు స్థిమితము లేక చలించు చున్నవి.
ఇట్లు విహీనమైన భూలోక రాజ్యమేకాదు, స్వర్గాధిపత్యము కలిగినను
కూడ శోక రహితమగు ఇంద్రియ స్థిరత్వము కలుగుటలేదు.

శ్లో॥ ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః,
సయోత్యై ఇతిగోవింద ముక్త్వా తూష్ణీం బభూవహ. ౯

సంజయ ఉవాచ:-

శ్లో॥ తమువాచ హృషీకేశః హహస్మిన్ భారతి!
సేనయోరు భయోర్మధ్యే విషీదంతమిదం వచః ౧౦

ఓ శృష్టా! యేమైన కానిమ్ము. నేనీ యుద్ధము చేయనని నిస్స,
దేహముగా చెప్పుచున్నాను, అని మానము దాల్చెను. దృతరాష్ట్రా!
రెండు సేనలమధ్య విషాద గస్తుడైయున్న అర్జునుని శీ, శృష్టును చూచి
పరిహసించువానివలె చిరునగవుతో నిల్ల నెను,

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో॥ అశోచ్యానన్య శోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ బాషసే,
గతాసూన గతా సూంశ్చనాను శోచంతి పండితాః ౧౧

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు పలికిన దేమనగా,

దుఃఖంప దగనివారిని గుఱించి దుఃఖించు చున్నావు. జ్ఞానివలె
భాషించు చున్నావు. నిజము తెలిసినవారు చచ్చినవారిని గుఱించియు
బ్రతికియున్నవారిని గుఱించియు దుఃఖంపరు.

దుఃఖంప దగని వారెవరనగా:-

జంగమ జీవులలో అధిష్టానచేతన సత్తాధిక్యతకలిగి ఉపాధియగు
చున్న మానవోపాధియొక్క ఆధిక్యత విస్మరించి మారణ, మోహన,
స్థంభన, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల విద్యలచే
పపాచమును గాధించు రాక్షస ప్రకృతి గలవారెంత తొందరగా నశిం
చిన మానవ సమాజమునకు అంత తొందరగా మేలు చేకూరగలదు.
గనుక, ఇట్టి పద్ధతిగలవారు చంపబడుదురు గదాయని దుఃఖించ నవ
సము లేదు.

జ్ఞానిలక్షణము

అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయములను పంచకోశములుప్రకృతిజన్యములు. హిరణ్మయకోశమగు చేతనయు పరబ్రహ్మ స్వరూపము. ప్రకృతి అశాశ్వతము. అధిష్టానచేతనబ్రహ్మము శాశ్వతముగా నున్నను ప్రకృతిబద్ధమువల్ల పరబ్రహ్మమగు అధిష్టానము నేను నాదియని వ్యవహరించుచున్నది. అట్టి వ్యవహారము ప్రకృతియొక్క బ్రాంతిజన్యమేకాని పరబ్రహ్మ వ్యవహారము కాదు అను పద్ధతిగల పెద్దలు జ్ఞానులు, ఇతరుల ధన, మాన, ప్రాణములు అపహరింపచూచువారిని హింసించినప్పటికీ ఆత్మద్రోహమగు మహాపాపమే. గాక “మమాత్మానర్వభూతాంతరాత్మా”యనే శ్రుతికి అనర్థకము వచ్చునని నిశ్చయించి కొందరు ఉన్న ఊరిలో ఉండకుండ, భిక్షువునమువల్ల బ్రతుకుచుందురు. లేక ఆరణ్యములకేగి కందమూలాదులు భక్షించెదరు. వీరే జ్ఞానులనబడుదురు. ఇట్టి జ్ఞానులవలన మానవసమాజమునకెట్టి ప్రయోజనమునూ లేదు.

“నిజము తెలిసినవారే, పండితులు”

పురుషుని విడిచి పురుషశక్తి యుండనట్లు, బీజమును విడిచి వృక్షము, వృక్షమునువిడిచి బీజము ఉండనట్లు, ఆత్మప్రకృతియనునవివేరుకావు. ప్రకృతి పరిణామము ఆత్మ. ఆత్మ పరిణామము ప్రకృతియుగా నున్నందున పుట్టింది, చచ్చింది, యన్న గురుతేకాని, నిజమువిచారించినయెడల అది పుట్టలేదు, చావనూలేదని తెలియును; గనుక, పండితులు (ఉన్నదున్నట్లు నిజము తెలిశినవారు) చచ్చిన వారిని గుఱించి, బ్రతికియున్నవారిని గుఱించి దుఃఖింపరు.

ఓ! అబ్బనా! అంతఃకరణ పరిణామమగు జ్ఞానేంద్రియములచే తెలియబడు విషయేంద్రియ పంచకము, ఆనగాశబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల యందు తనకు అనుకూలముగా యుండునది తేమకరమని తనకు ప్రతికూలముగా నుండునది దుఃఖకరమని అంతఃకరణమునందు నిష్ఠ యించుకొని సుఖదుఃఖరూపములు తెంచుచుందురు. ఎట్టులనగా, శోభితముచే తెలియునది శబ్దము. అది నిందాస్పదముగా నున్నచో తనకు దుఃఖము కలిగించును. స్తుతిరూపకముగా నున్నచో సంతోషము కలిగించును. త్వగేంద్రియముచే తెలియునది స్పర్శ. ఇది భార్యా పుత్రాదులయొక్కయు పట్టుపీతాంబరములు నవరత్న ఖచితమగునగులు హంస తూలి కాతల్పములయొక్కయు స్పర్శసంతోషము కలిగించును. భార్యా పుత్రాది బంధువియోగంబును. పట్టుపీతాంబరాది నవరత్న ఖచిత భూషణాదులయొక్క వియోగమను కటికనేల పడకయు దుఃఖము కలిగించును. నేత్రేంద్రియముచేత తెలియునది రూపము. ధనధాన్య వస్తువాహనాదులున్నా ఆరోగ్యవంతమగు జీవన పద్ధతులున్న సౌఖ్యము గలిగించును. వీనికి న్యభిరిక్తమగు ధనధాన్యాభావమురోగ బాధలు దుఃఖము కలుగజేయును. జస్మేంద్రియముచే తెలియునది రసము. ఇది తీపి, చేదు, కారము, ఉష్ణ, ప్రలుప్త, వగల అని ఆరువిధములు. రోగరహితముగానున్నప్పుడు ఈ రుచులు ఆనందదాయకముగా నుండును. వ్యాధి గ్రస్తులకు దుఃఖము కలిగించును. నాశికేంద్రియముచే తెలియునది గంధము. ఇది సుగంధముగానున్న ఆత్మకు సౌఖ్యము. దుర్గంధముగానున్న రోగాలను కల్పించును. కనుక యీ తన్మాత్రలు వ్యప్తి పద్ధతిగా గాక సమష్టి పద్ధతిగా అనుభవించువారలకు ఆత్మానందము కలుగుజేయును.

బులు పరబ్రాహ్మణమును ఛేదింపజాలవు. సూక్ష్మచేతనమగు బడబాగ్ని దహింపజాలదు. చైతన్య పరిణామమగు జలప్రళయము అచలపరిపూర్ణ పరబ్రాహ్మణమును తడుపనేరదు. మహావాయువు పరబ్రాహ్మణమును యెండింపజాలదు. ఎందుకనగా అది జడాజడరూప పద్ధతిగలపరమాత్మినంటి సదార్థముగాదు. గనుక చీల్చబడదు. కాల్యబడదు. తడవబడదు. ఎండింప బడదు, ద్రోవ్య గుణకర్మ నామాన్య విశేష సమవాయ అభావము అను పదములుగలది పదారమని చెప్పబడును.

३॥ అన్యోన్యమచింత్యోన్యమవికార్యోన్యముచ్ఛతే

తస్మాదేవం విద్విత్త్యేనంనాను శోచితుమర్హసి॥

王况

ఈ అచల పరిపూర్ణ పరబ్రాహ్మము మానసేంద్రియములనో
అగోచరము, అతీతము వికార రహితము (అనగా) జన్మాదులు బాం
దవిది, గనుక ఇది సత్యమని చెప్పబడుచున్నది. అచల పరిపూర్ణ పర
బ్రాహ్మమును తెలిసికొన్నచో నీకు దుఃఖముండదు.

అథ చైవం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసేమృతమ్,

తథాపిత్తం మహాబాహూ! నైవం శోచితు మర్హసి

၆၈

3 శ్లో॥ జాతస్య హేతువో మృత్యుర్మునం జన్మమృతస్యచ.

తస్మాద పరిహారే చైవ తత్త్వం శోచితుమర్హసి

192

దేహ స్వరూపమగు దేహి శరీరముతో పుట్టి శరీరముతో నశించినదిగా నీకు తెలియుచున్నను నీవు దుఃఖపడ నవసరములేదు. ఏలయనగా, పుట్టినది చచ్చుట, చచ్చినది పుట్టుట వాని స్వభావమని ముందే చెప్పియున్నాను.

శ్లో॥ అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత!

అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్రకా పరివేదనా

305

ఓ! అరునా! ఈ భూతములన్నియు జన్మించుటకు పూర్వము

భార్యాపుత్రాది బంధువర్గ మోహమునను ధనభాన్యాది వస్తువాహన
భ్రాంతివలనను శరీర ప్రాణనష్టదాయక భీతివలనను, నీ క్షేత్రధర్మము
విడిచినియెడల మానవసమాజము వినాశనయగును. నీకు నీచయోని
పొన్నయగును. రాజమార్గమందు సంచరించువారికి ఎప్పుడూ ఏలాటి
భీతియుండబోదో, స్వధర్మాచరణ పరాయణులకు ఏకాలమందు ఏదేశ
మందు యేలాటిభీతి యుండబోదు. గనుక, ఓ అర్జునా! స్వధర్మము
తెలిసికొని సంశయ నిహితుడవై యుద్ధము చేయుము. ఇంతకన్న
సులభపద్ధతి ఈ ఉపాధిక లేదు.

శ్రీ॥ యదృచ్ఛయాచోప పన్నం స్వర్గద్వార మపావృతమ్,

సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ! లభంతే యుద్ధమీదృశమ్. 39

ఓ! అద్భుతా! పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషము గలవారికే స్వధర్మాచరణము కావించుననకాశము గలుగును. స్వయంవరాను కూలమైన కన్యను నరించి సంతోషపూర్వకముగా ఆహ్వానించినట్లు ఈ యుద్ధానకాశమును సంతోషపూర్వకముగా నాహ్వానించుకొనుము. నీవు దుఃఖపడవలసిన సమయముకాదు. ఎందుకనగా, దండి, మహాదండి, హంస, విరనుహంస, పురుష, మహాపురుష అనువారలు సర్వసంగ పరిత్యాగులై యే గమ్యస్థానమును బొందుదురో నీవు ఈ యుద్ధమువలన అట్టి స్థానమును బడయగలవు.

అధర్వణమిమం భగ్యం సంగ్రామం న కరిష్యసి,

తతః సమగ్రం యాచ్యం హిత్యా వాపమవాప్యసి. ౩౩

ఈ యుద్ధము నొనర్పకుండిన నీ స్వధర్మమాచరించ నందువలన గలిగెడి పాపము నిన్ను ఆవరించును. మానవ సమాజము నిన్ను అనేక విధములుగా నిందించును. అందువలన నీటినుండి నేరుపడిన మత్స్య మెట్లు తిల్ల జిల్లి నశించునో అట్లు నీవు నశించెదవు.

శ్లో॥ అక్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేవ్యయామ్,

సంభావితస్య చాక్తిర్మరణా దతిరిచ్యతే.

36

లోకమాన్యుడగు వానికి అవక్తి మృత్యువుకన్న భూమిగు నదిగా యుండును. నీ అవక్తి చిరకాలమువఱకు జనులు చెప్పుకొను చుండురు.

శ్లో॥ భయాద్రణా దుపరశం మంగ్యం తేత్వాం మహారథాః,

యేషాం చత్వం బహుమణో భూత్వాయాస్య సిలాఘవమ్

37

శ్లో॥ అవాచ్య వాదాంశ్చ బహూక్ పదిష్యంతి తవాహితాః,

సిందతస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరన్నుకిమ్

38

ఓ! అర్జునా, నీపుభయపడి యుద్ధమునుండి పారిపోవువానిని ఈ మహారథులు తలంతురు. ఇందువలన నీవు యుద్ధవీరుడనని ఎవ్వరిచేత మన్నింపబడుచుంటివో, ఇప్పటినుండి వారిచేతనే చులకనగాచూడబడె దవు. నీ శత్రువులగు దుర్యోధనాదులు నీముందునిలిచి నిన్ను అనరాని మాటలు అందురు. అందువలన నీకు అపారమగు దుఃఖము కలుగును.

శ్లో॥ హణోచా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జత్వావాభోక్త్యసే వహీమ్

తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌంతేయ! యుద్ధాయకృత నిశ్చయః

39

ఓ! కుంతీపుత్రా! యుద్ధమున నీ వసువులు బాసినచో స్వర్గస్థా చరణ పుణ్యమువలన స్వర్గసుఖము కలుగును. జయము కలిగినచో కీర్తి వంతమయిన ఇహ భోగంబులు అనుభవించువు. గనుక, నీ సంశయం బులు విడిచి నే జెప్పినది స్థిరమనినమ్మి ధనుర్భాగంబులను చేతి నిమ కొని వెంటనే యుద్ధమును జేయుము.

శ్లో॥ సుఖదాఃఖే సమేకృత్వా లాభాలాభోజయా జయా

తతో యుద్ధాయ యజ్యస్వనైవం పాపని వాప్స్యసి

40

సుఖమునలనసంతోషము దుఃఖము వలనవ్యాకులత మనుష్యుడు పొందరాదు. ఎందుకనగా, సుఖమునకు మూలము దుఃఖము, దుఃఖమునకు మూలము సుఖమునైయున్నవి. ఎట్టులనగా భార్యాపుత్రాది దుఃఖాన్య వస్తువాహన చీని చీనాంబర హంస తూలికాతల్పంబులచే కలుగునట్టి స్థాయి సుఖమని నిర్ణయించుకొనినను వానివలన కలిగే దుఃఖము సకల మానవాళికి సామాన్య విదితము. మరియు

శు! ఘనసుఖదుఃఖములు రెండు గనుపడె నీవై,

అను న్నాయముగ పుట్టడము సుఖము: గిట్టడము దుఃఖము అనే నిర్ణయ మున్నది. ఎట్టులనగా, అతి దరిద్రతవలన అన్న పానాదులు లేక భిక్షులన మొనర్చి, బ్రతుకు భార్యాభర్తలకు సంతానము కలిగిన యెడల వారుగూడ అమితమైన ఆనందము బొందుదురేగాని, తమకే బ్రతుకు దెరువు లేదు; తమకు కలిగిన సంతానమునెల్లు బ్రతికించగల మనే దుఃఖము వారికుండదు. ధనధాన్యాది పుత్ర పౌత్ర బంధు జనంబులతోనుండి నూట ఖరువది సంవత్సరములు బ్రతికి పూర్ణవృద్ధుడై చచ్చినవానిని గుఱించిగూడ దుఃఖించుచునే యుందురు. గనుక సుఖ మనునది పుట్టడము, దుఃఖమనునది చావడమని, పెద్దలచే నిర్ణయించ బడినది.

శు॥ పునరపి జననం పునరపి మరణం,

అనే న్యాయమున, చచ్చినవాడుపుట్టును; పుట్టినవాడుచచ్చును; గనుక, దుఃఖమునకు మూలము సుఖము, సుఖమునకు మూలము దుఃఖముని నిర్ణయము. దేహధారియగు దేహికి జ్ఞాన మరణములనే సుఖదుఃఖములు సహజములైనందున స్వధర్మాచరణ మొనర్చు మానవులు భావనషములను సుఖదుఃఖములను పరిగణించరాదు. వానిని అంతః

కరిణములోనికి తేరాదు స్వధర్మాచరణమే మన ఆచరణ విధానము గనుక, ఈ యుద్ధము వలన రాజ్యమురానీ, గాకపోనీ దానిచింత మన కవసరములేదు గనుక, పాపభీతినివదలి యుద్ధము చేయుము.

శ్లో॥ ఏషాతేఽ భిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్లోకేత్విమాం శృణు

బుద్ధ్యా యుక్త్యయాపాదా! కర్మబంధం ప్రహాస్యసి

31

ఓ అర్జునా! జ్ఞానపరిణామమగు జ్ఞానేంద్రియ రూపమున శబ్ద స్పర్శ, రూప, రసగంధములను విషయపంచకము తెలిసి బుద్ధి రూప మున నిశ్చయించుట జ్ఞానస్వరూపమగు సాంఖ్యయోగమనియు, బుద్ధి యొక్క నిశ్చయానుసారముగా కర్మేంద్రియములగు వాక్కు, పాణి, పాదము, గుహ్యము, గుదములచే యొనర్చుక్రియ, కర్మయోగమనియు నిర్ణయము. ఇందు జ్ఞానయోగమగు సాంఖ్యయోగమును ప్రబోధించి యున్నాను. బుద్ధియోగమగు కర్మయోగమును జెప్పించుచున్నాను. వీని సమన్వయరూపమగు నిష్కామ్య కర్మ, జ్ఞానమునకు లభింపగ నేకర్మబంధము నిన్ను విడిచిపోవును.

శ్లో॥ నేహభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయా నవిద్యతే,

స్వోపమశ్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్

రం

కం॥ “జ్ఞానము నేన నొక్కటే, జ్ఞానము నేవేరటంచు కనబోవము”

అనే సిద్ధాంతిత్వా బుద్ధియోగమగు కర్మయోగము జ్ఞానయోగమగు సాంఖ్యయోగము ఏకమేనని తెలియలేక,

కం॥ “తెలియుట జ్ఞానము దానిచే జరిగేపని కర్మమనుచు జనులు”

రెండువిధములుగా నిర్ణయించి పాపపుణ్యస్వరూపమగు సరసార బంధమన తెగులుకొనుచున్నాడు. జ్ఞానకర్మ సమన్వయ స్వరూపము

తెలిసి ఆచరించు కర్మయే మోక్షదాయకము గనుక సంసారబంధము నుండి తప్పించును. ఈ యోగము కర్మను విడువకుండగనే కర్తృత్వ రహిత స్వస్థి గలదిగా నుండును.

॥ వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునందన!

బహుశా హ్యానంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ౪౧

ఓ! అర్జునా! కర్మజ్ఞాన సమన్వయము చేసుకొన్నవారల నిశ్చయార్థ - ఏకత్వముగా నుండును. కర్మజ్ఞానములు వేరువేరుగా చిత్తము అనేక విధములుగా చంచలత్వముజేంది బహు ముఖములుగా నుండును.

శ్లో॥ యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదంత్య విపిశ్చితః,

వేదవాదరతాః పార్థ! నాన్య దస్మీతి వాదినః ౪౨

శ్రీ॥ కామాత్మాన స్వర్గపరా జన్మకర్మ ఫలప్రదామ్,

క్రియావిశేష బహుళాం భోగైశ్వర్య గతిం ప్రితి ౪౩

శ్రీ॥ భోగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం తయాఽపహృత చేతసామ్,

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి స్సమాధౌ న విధీయతే ౪౪

అజ్ఞునా? క'ర్తేంద్రియములగు వాక్కు, పాణి, పాదము, గుహ్యము, గుదములు, తమోగుణ ప్రధానములని. విషయేంద్రియ పంచకమగు శబ్ద స్పర్శరూప రసగంధములు, రజోగుణ ప్రధానములని, త్రోతముత్వక్కు, చక్షు జిహ్వ ప్రాణములను జ్ఞానేంద్రియములు సత్త్వగుణ ప్రధానములని, వీనిచే నొనర్చు కర్మఫలంబులవలన (జిహ్వోపస్థ విషయంబులగు) స్వర్గాది భోగంబులుకలుగునని వేదములయందు నిర్ణయించియున్నారు. అంతకు మించిన ప్రత్యక్ష ఫలంబులు వేరుగాలేవని అవినేకులగువారు తామునమ్మి ఇతరులను నమ్మించి ఉత్తమమైన మానవోపాధిని అనర్థదాయక మొనర్చుచున్నారు. ఎట్టులనగా. వివిధ

అధ్యాత్మ, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతిక విధానాచరణీయ కర్మ పరమాత్మ నిర్ణయ పద్ధతిగా ఆచరించుట ఉత్తమ విధానము. ఇదియే సమస్త అంతఃకరణ విధానమని చెప్పబడును. అధ్యాత్మిక, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతిక విధాన కర్మవ్యప్తి, అంతఃకరణవృత్తితో ఆచరించుట అధమ విధానమని చెప్పబడును. గనుక నీవు సమస్త కర్మాచరణాపద్ధతిని ఆశ్రయించుము.

శ్రీ॥ బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభేసుకృత దుష్కృతే,

తస్మాద్వోగాయ యుజ్యస్య యోగః కర్మ సుకౌశలమ్ ౫౦

३३॥ కర్మజం బుద్ధియుక్తాహే ఫలం త్యక్తా మనీషిణః,

జన్మబంధ వినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛంత్య నామయమ్ ౫౧

३३॥ యదాతే మోహ కలిలం బుద్ధిరన్యతరివ్యతి,

తదాగంతాఽసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్యచ॥ ౫౨

సమష్ట్యంతకరణ రూప కర్తాచరణగల యోగి సుకృత దుష్కృత రూప స్వస్వనరకంబుల భాగ్రింతివిడుచును. గనుక, జ్ఞానమునేనన నొక్కటై, జ్ఞానము నేవేరటంచు గనబాకుసుమీ“ అనే న్యాయమున కర్మ ఆచరించుము. ఇట్టి ఆచరణీయపద్ధతి యోగమని చెప్పబడును. ఇట్టి యోగయుక్త కర్మాచరణపరులు కర్మఫలంబులయందు చిక్కక జనన మరణ భాగ్రింతిరహిత నిశ్చయము పొందుచున్నారు. గనుక సీబుద్ధియందలి విషయ పరంపరలు ఎప్పుడు విడిచిపోవునో అప్పుడు నీవు కూడ అట్టివాడవే యగుచున్నావు.

శ్రీ: కృతి విహిత పన్నాహే యదా ప్రాప్యతి నిశ్చలా,

సమాధానముల బుద్ధి నా యోగమువాప్యపి ౫౩

అమ్మనా! భృష్టాచారపత్నికల కర్మాచరణలను అనుగా
అభ్యసించి, అభిజ్ఞాతక, అభిజ్ఞాతకవస్తువులు వానావిధ కర్మనిర్మిత ఫల

శ్రుతులు వినినందున నీకు చిత్త చాంచల్యము గలిగినది. సమష్టి అంతః కరణ వృత్తిరూప విభానమగు యోగమువలన నిశ్చలత్వమును స్థిరత్వమును కలుగును. అట్టి స్థిరత్వము నీకు కలిగినపుడు అనగా, పరమాత్మ సమాధియందు, బుద్ధి నిశ్చయరూప ఆనందము నీవు పొందెదవు. అట్లైన ఉపాచ .

నిత ప్రజ్ఞాస్యకా భాషా? సమాధిస్థస్య కేశవ;
నిత ఛిఃకిం ప్రభావేత? కిమానీత ప్రజేత కిమి?

ॐ!

౧. సమాధియందుండు స్థిత ప్రజ్ఞుని లక్షణమేమి?
౨. అతడెట్లు పలుకును?
౩. అతడెట్లుండును?
౪. అతడు ఏ రీతిగ వ్యవహరించును?

2) కృష్ణ డీనాచ :

శ్రో॥ ప్రజహాతి యదా కామాన్సర్వాన్పథా! మనోగతాన్
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితః ప్రజ్ఞస్త దోచ్యతే ౫౫
శ్రో॥ దుఃఖేష్వను ద్విగ్న మనా సుఖేషు విగతస్పృహః,
వీతరాగభ్రయ కోపః స్థితః కీర్తు నిరుచ్యతే. ౫౬

జ్ఞాన పరిశ్రామముగు జ్ఞానేంద్రియములచే విషయ పంచకము
తెలిసి కర్మేంద్రియములచే కర్మ నొనర్చి వాసనత్రయ, ఈషణత్రయ
ముల ఫలస్థితికి విషయవాసన లంతఃకరణమునందు నివసించియుండును.
అందువలన, ఆత్మసుఖమునకు ఆటంకము కలుగు చుండును. ఆత్మ
యొక్క వస్తు నిశ్చయము వలన, సహస్త్వంతః కరణ వృత్తి గలిగి
కోరికలు నిర్జీవముగును. అట్టి వాడే స్థిత ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును, తనకు
అనుకూలముగా నుండని విషయములందు దుఃఖముగాని, అనుకూల

ముగానున్న విషయములందు సంతోషమునుగాని లేనివాడు భయ
కోధములు లేనివాడు స్థిత ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

శ్లో॥ యః సర్వతానభిన్నేహస్తత్త్వత్ ప్రాప్య శుభాశుభమ్,

నాభినందతి నద్వేషి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ౫౭

వ్యక్తుల యెడలగల సకల విషయములయందు, సమస్త వస్తు
సముదాయమునందు, ప్రియా ప్రియములు లేక సమాన ప్రతిపత్తి
గలిగి సకల జీవోపాధులయందు సమముగా వర్తించును. అట్టివానిని
స్థిత ప్రజ్ఞునిగా తెలిసి కొనుము.

శ్లో॥ యదా సంహరతే చాయం కూర్మాఽం గానీవ సర్వశః,

ఇంద్రియాణాం ద్రియార్థే భ్యస్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా శివ

ఓ! అర్జునా, తాజేలు తన అవయవములు నవనరాను సారముగా బయటకు తీయును. మిగతా సమయములలో లోనికి ముడుచుకొనునట్లు, అశ్వాత్థిక, ఉశ్వాత్థిక, ఉక్లేష్టిక విధానములందు ప్రవర్తించు తన అంతఃకిరణ వృత్తిని కష్టము నారముగా ప్రవర్తించనియక పరమాత్మ పద్ధతిగా బాహ్యవృత్తలయందు ప్రవర్తించజేసి. మిగతా కాలములలో వచ్చేంద్రియములు పరమాత్మ పద్ధతియగు తనయందు చేర్చుకొని యునునట్టివాడు శ్రిత పక్షివని చెప్పుబడును.

విజయ విజయం తె నిరాశయ దేహిన,

[illegible]

ఓ! అమ్మనా! శిష్టస్పర్శరూప రసగంధములను నవి విషయేంద్రి
యవిగాలు. వాక్కు వాచి వాదగుహ్య గుదవిగాలు కశ్యేంద్రియములు
ఇందు శిష్టము కోర్రేతేంద్రియము చేతను, స్పర్శ త్యగీంద్రియము
చేతను, రూపము నేత్రేంద్రియము చేతను, రసము జిహ్వేంద్రియము
చేతను, గంధము ప్రాణేంద్రియము చేతను, తెలియబడు చున్నవి.

వాగ్దేంద్రియమును వచించును. పాణేంద్రియమును ఇచ్చి పుచ్చుకొనును. పాదేంద్రియమును గమనించును, గుహ్యేంద్రియమును ఆనందించును. గుదేంద్రియమును విసర్జించును. ఇందు మానముద్రచేత వాగ్దేంద్రియమును, బ్రహ్మాంజలిచేత పాణేంద్రియమును, స్వస్తికాసనముచేత పాదేంద్రియమును, కామదహన ఆసనముచేత గుహ్యేంద్రియమును, మూలబంధముచేత గుదేంద్రియమును, నిరోధించవచ్చును. ఇది కర్మేంద్రియ నిరోధము, పరావాక్కు నిర్మితమగు ప్రణవ పద్ధతి వలన శ్రోత్రేంద్రియమును, గగన విద్య వలన త్వగ్దేంద్రియమును అహంగ్రహాపాసన వలన చక్షురింద్రియమును, ప్రాణవిద్యవలన ప్రాణేంద్రియమును, నిరోధించవచ్చును. గాని జిహ్వేంద్రియ నిరోధము ఎంతటి యోగపురుషునికైన సాధ్యముగాక యున్నది. ఎందుకనగా, ప్రపంచమును గుహ్యనందము, పరమాత్మకమున బ్రహ్మనందము, ప్రాణసత్తా బాహ్య గాయున్నపుడే చక్కగా బొందగలరు. అన్నపానాదులున్న వానికి ప్రాణ సత్తాధిక్యత యుండగలదు. గనుక ఆసన ముద్ర లత్యేంద్రియ అభ్యాసములచేత ఎంతటి మహా మహులైనను రసనేంద్రియమును నిరోధించలేరు. రసనేంద్రియము ఉపాధికి బీజము నంటిది. ఎట్టాలనగా, జీవేంద్రియ జగదోపాధులు ప్రళయనంతరము అణురూపమైన గుర్రగా (ఎఱుక) యుండి, స్థానరచంగిమాత్మకమగు ప్రపంచస్వప్తిచేయునట్లు, యోగయోగాంగ సాధనలవలన సకలేంద్రియ వ్యాపారములుబయించి, అణురూపముగా రసగ్రాహ్యమగు జిహ్వేంద్రియము సందరిగి, ప్రాణోపాధినిగావించి, ప్రాణపంచకమువలన కర్మపంచకము నిర్మించి, ఈరెంటిసముదాయమువలన జ్ఞానేంద్రియపంచకమును స్థూల సూక్ష్మ ప్రపంచంబును నిర్మించివిషయవాసనలయందు బంధించును. గనుక రసనేంద్రియనిరోధక పద్ధతియు పరమాత్మనుభవమును పొంద

మా నవుడు సత్ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

శ్రీ॥ యతతోహ్యపి కాంతేయ! పురుషస్య విపశ్చితః;

ఇంద్రియాణి ప్రమాదీని హరంతి స్ర్సభంమనః ౩౦

ఓ అర్జునా! యమనియమాదుల వలన అష్టసిద్ధుల బడసి నను మంత్ర
లయ హతరాజయోగంబులవలన అంతఃకరణ స్థిరత్వము జేచినను
విరాట్ట హిరణ్యగర్భ అవ్యాకృత పరమాత్మోపాసన లొనగ్చి నను
అహం బ్రహ్మస్మియను బ్రహ్మవేత్తలగు గూడ అథో ఊర్ధ్వ పరిణా
నంబులుండును. అందువలన, ఈ ఇంద్రియంబులువిడేప మొనర్చిచీకాకు
పర్చును గనుక ఇంద్రియముల బలము ఇంతయని నిర్ణయించుటకు
వీలులేక విచిత్రముగా యున్నది గనుక

3 శ్లో॥ తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్సరః

పశేహి యస్యేందియాణి తస్య పజ్జా ప్రతిష్ఠితా ౬౦

ఓ అర్జునా! ఇంద్రియములయొక్క ఉపాధికి మూలమగు ఆత్మనిర్వ
యము తెలిసి విషయలోభముత్యజించి ఇంద్రియములను ఏకత్వ
మొనర్చినవాడు నిశ్చలత్వమునందు సమన్వితగును. ఇట్టి లక్షణయు
తుడు స్థిర బ్రహ్మజని చెప్పుటచును.

శ్రీ ॥ ధ్యాయతో విషయాన్మృంస స్సంగస్తే ఘాపజాయతే,

సంగాశ్శం జాయతే కామః కామాత్కృద్భిజాయతే 32

కోధాద్భుత సమ్మోహ స్పంమోహాత్ స్ఫుటి విభవః,

స్మృతి భగవాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి॥ ౨౩

ఓ జ్ఞానా! అత్యున్నత విధానమునందు ఇంద్రియములను ప్రవర్తింప
జేయుట తెలియక ఇంద్రియములయొక్క విషయములందు వాంఛ
గలుగుచున్నది. అట్టి వాంఛసిద్ధించనిచో కోరికముగా మారుచున్నది
కోరికమవలన అవివేకముకలిగి స్వధర్మమునందు మఱుపుజనించి

శ్లో॥ విహాయ కామాన్య స్సర్వాన్పుమాంశ్చరతి నిస్ప్రహః.

సమష్ట్యంతఃకరణ వృత్తి విధానము యెవనికి అలవడునో అట్టి వాడు ఆత్మ స్వరూప నిశ్చయము గలవాడై అన్ని విధములగు కోర్కెలు విడిచి అహంకార రహితుడై సంచరించు చుండును. సుఖ దుఃఖ రహితముగు స్వరూపమున నుండును గనుక.

శ్రీ. ఏమ బ్రాహ్మీస్థితిః పార్థ! నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి,

సిత్తానామంతకాలేపిబ్రహ్మ నిర్వాణ ముచ్చతి. ౨౨

ఓ! అట్టనా, ఇదియే బ్రాహ్మీస్థితి. ఈ వృద్ధతి నెరిగినవారు విషయ వాసనా రూపమగు మోహమును బొందరు. తుదకు మరణ సమయ మందైన ఈ వృద్ధతి గలిగినవాడు బ్రహ్మత్వము పొందగలడు.

శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదముగు భగవద్గీతలందు సాంఖ్యయోగమనెడి

ద్వితీయాధ్యాయము

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

తృతీయాధ్యాయము

కర్మయోగము

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో॥ జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతా బుద్ధిర్ నార్దన!

తత్కిం కర్మణి ఘోరేమాం నియోజయసి కేశవ!

అర్జునుడు పల్కెను:

జనార్ధన! కర్మాచరణకంటే జ్ఞానాచరణమే శ్రేష్ఠమని నీ అభిప్రాయముగా తోచు చున్నది. అదే నిజమగుచో నన్ను హింసాత్మకమగు కర్మనొనర్ప నియోగించుటకు కారణమేమి.

శ్లో॥ వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే,

తదేకం వద నిశ్చిత్త్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్. ౧

ఓ! దేవా, సందేహస్పదంబులగు నీ వాక్యంబులు నా మనస్సును భ్రాంతియందు బడద్రోయు చున్నవి. గనుక, కర్మజ్ఞానముల రెంటిలో దేనివలన నేను శ్రేయమును బడయగలనో నిశ్చయించి, చెప్పము.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ:

శ్లో॥ లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ!

జ్ఞానయోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్. ౩

శ్రీకృష్ణుడు! పలికెను:

ఓ! అర్జునా, నే నిదివరకు చెప్పిన వాక్యములు సరియైనవే. కాని వానిని నీవు చక్కగా నవగాహనము చేసికొన జాలక కలవర

చింతన చేసి సమాధి నిష్ప్రయమందుండి కాలాతీతులమగు కర్మరహితులమని తలంచెదరు. కాని సమాధి నిష్ప్రయమిన్నూ కర్మ జరుగుచునే యున్నది. ఎట్టులనగా, ప్రాణము నిలిచియున్నంత వఱకు అంతఃకరణ నిలిచియుండును. అంతఃకరణ యున్నంతవరకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి రూప అవస్థాత్రయములు తెలియక పోయినను బాల్య యౌవన కౌమార వృద్ధాప్యములు క్రమముగా జరుగుచునే యుండును. గనుక మానసికావేశము వలన కర్మను విడిచినామనే నిర్ణయము మాత్రమే కాని ఎంతటి మహాత్ము లనిపించుకొను వారలు కూడా కర్మను విడువ లేరు గనుక కర్మను విడిచినామని అనుకొనుట కేవలము మూర్ఖత్వము.

శ్రీ॥ కర్మోద్దియాణో సంయమ్య య ఆస్తే మనసాస్మరన్,

ఇందియాధాన్వి మూడాత్మా మిథ్యాచారస్స ఉచ్యతే ౬
ఏ మూఢుడు కర్మేంద్రియ కర్మలు అరికట్టి, అనగా, వాక్కుచే
మానవ కళ్యాణార్థము చేయునట్టి ధర్మోపదేశము. పాణిచే జేయునట్టి
దానధర్మాదులు, దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ, పరిపాలన కార్యములు,
పాదముచే యొనర్చునట్టి శరీర సాధనములు, గుహ్యేంద్రియముచే
కలుగు లోక కళ్యాణ కరులగు సంతానము శరీరాగోగ్య మొనర్చునట్టి
మలమూత్ర విసర్జన అరికట్టి శబ్దాది విషయ పంచకము వలన కలుగు
నట్టి పరలోక విషయ చింతన చేయువాడు మిథ్యాచారి అనగా కపట
నాటక సూత్రభారియని చెప్పబడును గనుక,

శ్లో॥ యస్మిందిమాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున

కర్ణేంద్రియైః కర్మ యోగమసక్తస్సవి శిష్యతే

ఓ అర్జునా! శ్రోత్రము త్వక్కు- చక్షువు జిహ్వ పాణములను జ్ఞానేంద్రియములను, అధిదేవతా పద్ధతియగు అధిష్ఠాన స్వరూపము యందుంచి కర్మేంద్రియములచే కర్మయొనర్చువాడు చిత్తశుద్ధినిబడయు

చున్నాను. అతని అంతఃకరణమునందు విషయమాలను గుఱియి
భయముండదు.

శ్లో॥ నియతం కురుకర్మతలం కర్మజ్యాయో హ్యకర్మణః,

శరీర యాత్రాపి చతేన ప్రసిద్ధ్యేద కర్మణః

కర్మము జేయకుండుటకంటె కర్మాచరణ శ్రేష్ఠమైనది. గను
నేస్వర్గస్థాను సారము కర్మ యొనర్చుము. కర్మజేయక యున్న
స జీవితము సౌఖ్యముగా నడువజాలదు.

3. యజ్ఞాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః,

తదర్థం కర్మ కాంక్షేయ! ముక్తసంగస్సమాచర

సహాయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురోనాచ ప్రజాపతిః,

అశ్వ చరిత్రము మేష వృత్తి కామధుక్.

లోకమున ప్రతి మానవుడు చేయుచుండిన కర్మ అధిష్టానచేత; పద్ధతిని తెలియక స్వవిషయమని చేయుచున్నందున కర్మబద్ధుడై జనములనాది సంసార బాధలు చెందుచున్నాడు; గనుక నీవు కర్తృత్వ రహిత కర్మలను ఆచరించుము. అట్టి పద్ధతిగల వానిని ప్రాణ పంచక విషయములు కర్మబంధమున బడవేయ జాలవు. ఎట్టులనగా, అధిష్టాన చేతన బ్రహ్మము ఈ సృష్టి చేయునపుడు సమస్త పదార్థముతోపాటు మానవులను సృజించి అవయవ స్ఫూర్తి కలిగించి వానికి తగిన ఇంద్రియ సమదాయమును నాని అధిదేవతలను నిర్ణయించి ప్రవర్తింప చేయుటకు ప్రయత్నించెను, కాని అధిదేవతాయుక్త ఇంద్రియ సమదాయ అవయవము లన్నియును కార్యసాధకమగు చేతన బ్రహ్మము లేనందున మానవుడు ప్రవర్తించలేక పోయెను. అప్పుడు తాను మానవోపాధియందు ప్రవేశించుటకు దారివెదకెను. గాని నియమితమగు దారులయందు అధిదేవతలు నియమింపబడి యుండిరి. గనుక, అధిష్టాన

చేతన బ్రహ్మము ప్రవేశించుటకు దారి లేక పోయెను. కనుక చేతన బ్రహ్మము కిపాలము నుండి అనగా శిరోభాగ మధ్య ప్రదేశము నుండి ద్వారము నేర్పరచుకొని చక్కగా హృదయ నాళమందు నివసించుచూ సకలేంద్రియ అధిష్ఠాన దేవతలను చలింపజేసి జ్ఞానేంద్రియములను తమ తమ పద్ధతుల యందు ప్రవర్తింప జేయుచున్నది. జనులు సృష్టి నిర్ణయము ఉన్న మనస్సు తెలియలేక స్వాభిమానమగు మోహంధ కారమున కార్యకర్తత్వము వహించి అధ్యాత్మిక అది భౌతిక అధి దైవికములందు వై వ భ్రాంతి నుంచి కర్మబంధములో పడుచున్నారు గనుక,

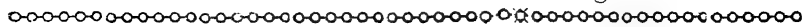
శ్లో॥ దేవాన్ భావ యతానేన తే దేవా భావయంతు వః,

పరస్పరం భావయంతః శ్రీయః పరమవ్యాప్యధ ౧౧

శ్లో॥ ఇష్టానోభగాన్హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞ భావితాః,

తైర్దత్తాన ప్రదాయైభ్యో యోభుంక్తే స్తేన ఏవ సః ౧౨

నీవు స్వధర్మమగు కర్మాచరణ ద్వారా సర్వదేవతలను సంతోష పెట్టుము. ఎట్లులనగా, వృక్షముయొక్క తల్లి వేరునకు నీరు పోసిన ఎడల మొత్తము వృక్షము వృద్ధినొంది పువ్వులు కాయలు ఫలము లెట్టులా సంగు చున్నదో, అట్లే, అధిష్ఠాన చేతన బ్రహ్మ పద్ధతియగు నీస్వధర్మాచరణవలన ఇంద్రియాధి దేవతలు సంతోషించి లోకకల్యాణార్థమగు, సర్వవిషయములు సిద్ధింప జేయుదురు. సర్వదేవతలను ఆజ్ఞాపించు శక్తి నీలో నెలకొనగలదు. నీవాక్యము యెప్పుడునూ వ్యర్థముకాదు. సర్వమ హత్తులు నిన్ను వెంబడించును. నీవు స్వధర్మాచరణయందున్నంతవఱకు అధిదేవతలయందు నీవు నీయందు అధిదేవతలు ప్రేమ కలిగియుందురు. కాని సర్వసంపదలు చేజిక్కినప్పుడు స్వార్థపరుడవై ఇంద్రియములకు లోబడి మానవ లోకకల్యాణాస్పదమగు మానవ సాభాగ్యత్వము,

అన్నము వలన కలుగు చున్నది. అన్నముయొక్క ఉత్పత్తి మేఘముల వలన కలుగుచున్నది. మేఘములు యజ్ఞము వలన కలుగు చున్నవి. అనగా, యజ్ఞరూపమగు పరమాత్మసంకల్పమువలన ఋతు నిర్ణయము కలుగుచున్నది. యజ్ఞము కర్మమువలన కలుగుచున్నది. అనగా, సంకల్పరూపమగు యజ్ఞము అభిష్టాన చేతన బ్రహ్మము వలన కలుగుచున్నదిని నిర్ణయము.

పురుషుని విడిచి పురుషశక్తి పుండనట్లు గుడమును విడిచి మధుర ముండనట్లు, కర్మను విడిచి సంకల్పరూపమగు యజ్ఞమును, యజ్ఞమును విడిచి బ్రహ్మమును, ఉంకివు గనుక, పరమాత్మయందు సంకల్పరూప యజ్ఞము శాశ్వతముగా నుండును. సంకల్పరూపయజ్ఞమునందు స్వప్రకాశచేతన బ్రహ్మము ప్రతిష్ఠితమై యుండును.

శ్లో॥ ఏవం ప్రచర్చితం చక్రిం నానువర్తయతీహ యః,

అఘాయాసింద్రియారామో మోఘంపార్థ! సజీవతి ౧౬

ఓ! అన్ననా, యజ్ఞముయొక్క మూలస్వరూపము అనగా అభిష్టాన చేతన పద్ధతియగు కర్మచక్రము తెలిసి సమష్టి రూప కర్మాచరణ పద్ధతి ఆచరింపక ఇంద్రియా సక్తుడై వ్యప్తిపద్ధతిగా ప్రవర్తించు నట్టివాడు పాపియగును. వాని జీవితము వ్యర్థమగును. ఎట్టులనగా, సూక్ష్మశరీరమునందు సంకల్పరూపమున కిర్మలు స్వభావసిద్ధముగా నున్నవి. ఆచరణ యోగ్యమగు స్థూలశరీరము కలిగిన పిమ్మట లోక కళ్యాణాస్పదమగు సమష్టి కర్మలనొనర్చక ఉపేక్షించువాడు, స్వార్థముగు వ్యప్తికర్మలొనర్చు వాడు మూఢుడని తెలియుము.

శ్లో॥ యస్తాత్మరతి రేవ స్యాదాత్మ తృప్తశ్చ మానసః

ఆత్మన్యేవచ సంతుష్టస్తస్య కార్యం నవిద్యతే ౧౭.

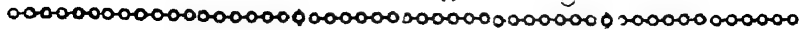
ఏమనుజుడు ఆత్మయందు పీఠితి, తృప్తి, సంతృప్తి, గలిగి సర్వము ఆత్మపద్ధతియేయని యున్నాచో అతడు కర్మఫలమును బొందడు. ఎట్లులనగా, అగ్నియందు అగ్నిని, నీటియందు నీటిని చేర్చినను యేబానియుండదో అట్లు ఆత్మ పద్ధతియందు కర్మ నొనర్చువాడు సుకృతదుష్కృత ఫలములను బొందడు. కర్మయనునది స్వయముగానే లేకుండ పోవును.

శ్లో॥ నైవతస్య కృతేనార్థో నాకృతే నేహ కశ్చన,

న చాస్య సర్వ భూతేషు కశ్చిదర్థ వ్యపాశ్రయః

౧౮

పై నిర్ణయ పద్ధతి గలవాడు లోకమునందు చేయు కర్మవలన తనకు ప్రయోజనము కలదని కాని, లేదనికాని నిర్ణయించు కొనడు. ఇతడు భూతసముదాయమును తన ప్రయోజము కొఱకు ఆశ్రయించ నవసరములేదు. ఎట్లులనగా, చతుర్థ శేంద్రియాధి దేవతలగు, చంద్రిడు, బృహస్పతి, క్షేత్రజ్ఞుడు, రుద్రుడు, దిక్పాలకులు, వాయువు సూర్యుడు, వరుణుడు, అశ్వినులు, అగ్ని, ఇంద్రుడు, ఉపేంద్రిడు, బహ్మ, మృత్యువు, ఆత్మపాద చతుష్టయమగు విశ్వుడు, తైజసుడు, ప్రాజ్ఞుడు, సృష్ట్యాత్మ, వీని సమష్టి స్వరూపములగు, బ్రహ్మపాద చతుష్టయము అనగా విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృత, పరమాత్మలను, ఇట్టి దైవనిర్మిత లోకముల ఫలాను భవమునకు వ్యష్ట్యంతఃకరణ వృత్తిగల వారు ఆ దేవతల స్థానస్వరూప స్వభావము తెలిగి, ఉపాసించెదరు. సమష్ట్యంతఃకరణ చేతన బ్రహ్మ నిర్మిత వృత్తిగలవారు అట్టి ఉపాసన చేయరు. మానవ లోకకళ్యాణాస్పదమునకు యొనర్చినను ఫలాను భవము నాశించరు. గనుక వారుచేయు సర్వకర్మలు స్వార్థ రహితముగాను లోక కళ్యాణముగాను, యుగిడును.

శ్లో॥ తస్మాదసక్త స్సతతం కార్యం కర్మసమాచర,

అసక్తోహ్య చరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూనుషః ౧౯

స్వధర్మమగు కర్మ కర్తృత్వ రహితముకా ఆచరించుము. అందు వలన జనన మరణ భ్రాంతి రహిత మోక్షమును బొందెదవు.

శ్లో॥ కర్మణైవ హి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః,

లోక సంగ్రహ మేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్హసి ౨౦

జనకాది రాజ ఋషులు కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణ వలననే జనన మరణ భ్రాంతి రహిత మోక్షమును బొందియున్నారు. నీవు అదే విధమున లోక కళ్యాణమునకు కర్తృత్వ రహిత కర్మ ఆచరించి భ్రాంతి రహితమును బొందుము.

శ్లో॥ యవ్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్ర దేవేతరో జనః,

సయత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్త దనువర్తతే ౨౧

శ్రేష్ఠుడు, అనగా, స్వార్థరహిత సత్య సంభాషణ గలవాడు, యే పద్ధతిగా కర్మల నొనర్చునో ఇతరజనములు అదే పద్ధతి ననుసరింతురు, ఈ పద్ధతి లోకమున ఎల్లప్పుడు జరుగుచుండును. గనుక స్వధర్మాచర విహితకర్మ శ్రేష్ఠుడగువాడు సహితం ఎప్పుడూ విడువరాదు

శ్లో॥ నమే పార్థాఽస్తి కర్తవ్యం త్రిషులోకేషు కించన,

నాఽనవాప్తమవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చకర్మణి ౨౨

ఓ అర్జునా! ఇతరుల విషయము నీకు దూరస్థము నా స్వవిషయమును ఆలోచించి చూడుము గజకర్ణ, గోకర్ణ, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల, మారణ, మోహన, స్థంభవ, ఉచ్ఛాటన, ఆకర్షణాది చౌషష్టి విద్యలుగాక ముప్పది రెండు బ్రహ్మ విద్యలు, పదహారు కామ విద్యలు తెలిసి జనన మరణ భ్రాంతి రహితమునకు అచల పరిపూర్ణ పద్ధతి తెలిసి పరిపూర్ణత్వముననున్న నాకు మూడు లోక

శ్లో॥ నబుద్ధి భేదం జనయేద జ్ఞానాం కర్మ సంగినామ్.

జోషయే తస్యకర్మాణి విద్వాన్యక్త స్సమాచరన్. ౨౧

అవివేకు లగువారు కర్మయందాసక్తి గలిగి కర్మ యొనర్చుచున్నను, వారిని కర్మరహితులను చేయరాదు. జ్ఞానియగువాడు తాను కర్మ యొనర్చుచు వారిని కర్మలయందు అధిక ఆసక్తి పరులను చేయవలెను.

శ్లో॥ ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః,

అహంకార విమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యతే ౨౨

పురుషుని విడచి పురుషశక్తి యుండనట్లు అధిష్టానమును విడచి చేతనముండదు, గనుక చేతనము ప్రకృతి యనబడును. ఈ ప్రకృతి సత్త్వరజస్తమంబులను త్రిగుణ సామ్యము. ఈ త్రిగుణముల చేతనే సర్వకర్మలు జరుగు చుండును. స్వార్థపరుడగు సంకుచిత దృష్టిగలవాడు వ్యప్యంతఃకరణ వృత్తివలన సర్వమునకు తానే కర్తయని కర్మఫలములు తనపై నిడుకొని మూర్ఖుడగు చున్నాడు.

శ్లో॥ తత్త్వ విత్తు మహాబాహో! గుణకర్మ విభాగయోః,

గుణగుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా నసజ్జతే. ౨౩

ఈ సకల కర్మలకు మూలమగు ఆత్మ తత్త్వము తెలిసిన వారికి ప్రకృతియను మాయ యుండదు. గుణకర్మల ఆనోన్య సంబంధము తెలిసికొని గుర్తెరిగే దేహాభిమానము విడుదల గనుక కర్మలయందు కర్తృత్వరహితులై యుందురు.

శ్లో॥ ప్రకృతేర్గుణశ్చ మూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు,

తాన కృత్స్నవిదో మందాన్ కృత్స్నవిన్నవిచాలయేత్ ౨౪

తాము చేయుపనులు ప్రకృతి గుణమున చిక్కి మాయా తంత్రము ననుసరించి చేయుచున్నామని తలంచు వారిని కర్మలు

బాధించును. సర్వజ్ఞుడగు ఆత్మవేత్తను కర్మలు బాధింపవు తాను ఇతరులను బాధింపడు.

॥ మయి సర్వాణి కర్మాణి స స్మ్యస్యాభ్యాత్మ చేతనా,

నిరాశీ సర్వమో భూత్వా యుత్యస్య విగత జ్వరః 30

కారణకర్మ, కార్యకర్మయని కర్మరెండు విధములు. కారణకర్మ
యనగా? అధిష్ఠాన బ్రహ్మ చేతన కర్మ. ఇది, ఇతరుల కోరిక లేకనే
తనంతట తాను జరుగు చుండును. అందువలన నిష్కామ కర్మ
యనియు, నైష్కర్మ మనియు చెప్పుదురు. ఇది శరీరమును బాల్య
యౌవన కౌమార వృద్ధాప్య మరణములు క్రమముగా బొందించి
తిరుగా సృష్టించును. ప్రాణమును సూర్యచంద్ర నాడులద్వారా
ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాస రూపమున ప్రవర్తింప జేయును. కార్యకర్మ
యనగా!! అన్నపానాది అష్టయ్యశ్వర్యములచే రక్షింపబడు చున్నవాడ
ననితలచి, అంతఃకరణ పరిణామంబునజ్ఞానేం దియములచే విషయపంచ
కము తెలిసి, కర్మేంద్రియములచే నన్నపానాది సంపాదనకు కర్మనాచ
రించి వాని సిద్ధికై వేచి యుండుట. కార్యకర్మ యనబడును.
శ్లో॥ ఏకోదేవః సర్వ భూతేషుగూఢః. అనే న్యాయమున అధిష్ఠాన
బ్రహ్మచేతనము సర్వలయందు అంతిర్భూతముగా నుండి నేను నేనని
న్యనహరించు చున్నది. గనుక, నీవును మౌనర్చు సమస్త కర్మలు
నాయందుంచి వివేక బుద్ధిచే నుండుము. సంతాపము లేనివాడనై
యుద్ధ మొనర్చుము.

॥ యే మే మతమిదం నిత్యమను తిష్ఠంతి మానవాః,

శ్రీనామంతోఽ ససూయంతో ముచ్యంతేతేఽపి కర్మభిః 30

అభిమాన రహితమైన శ్రద్ధతో ఏ మానవులు నా సిద్ధాంతమును సర్వదా ఆచరింతురో వారు కర్మబంధముచే బంధింపబడరు. అనగా సర్వదాముక్తులై యుండెదరు.

దీర్ఘములలో శబ్దేంద్రియము, అంతరేంద్రియములలో జ్ఞానేంద్రియము, ఈ రెండు పారమార్థిక విషయములు పరిపంచ పారమార్థిక విధానముల పరివర్తన యందు రాగ ద్వేషంబులుండును గనుక మాన వ్రాని యొక్క శ్రేయోమార్గమునకవి ప్రతిబంధకములు.

ప్రశ్న॥ తే॥ యోగ్య భక్తి విశేష పర భక్తాత్మనః సత్త్వితాత్.

పృథర్నా నిధివం శ్లోయః పరధర్మో భయానహః 34

అధిష్ఠాన బ్రహ్మ చేతనము యొక్క నీ స్వధర్మ ప్రవర్తన కష్టమైనదిగా నున్నను దానిని ఆచరించుటలోనే మానవ లోక కల్యాణము గలను. అధి భౌతిక, అధి దైవిక ప్రవర్తన విధానములు పైకి ప్రీతికరముగా నున్నను, అంతర విధానము విషపూరితములు. నీ స్వభావమునకు ఆస్యధర్మములు. గనుక స్వధర్మ ఆచరణ పైకి ఎంత కష్టతరముగా నున్నను పరమాత్మ సౌఖ్యము చేకూర్చును. అధి భౌతిక, అధి దైవిక, స్వీవర్తన విధానములు పైకి యెంతటి సుఖదాయకముగా కెలియుచున్నను, నవి నరక రూపమగు భీతిని చేకూర్చును.

అర్హుల ఊర్వాచ :

శ్లో॥ అథ కేన ప్రయోక్తేయం వాపి చ తి పూరుషః

అనిచున్నపి హృదయ బలాదిన నియోజితః 32

అరునుడు అడుగు చున్నాడు :

ఓ! కృష్ణస్వామీ, మానవులు పాపముచేయ నిచ్చయింపని వారైనను, ఎవరి వలననో ప్రేరేపింపబడి బలాత్కార పూర్వకముగా భ్రష్టునివలె పాపాచరణమున నియుక్తుడగుచున్నాడు. ఇట్లెవరిని ప్రేరేపించునదేది?

శ్రీభగవాను వాచ :

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

చతుర్థాధ్యాయము

జ్ఞానయోగము

oooooooooooo

జ్ఞానయోగమునకు, గర్భయోగము సాధనము

యీ కర్మయోగము మూడవ అధ్యాయమునందు జెప్పబడినది అదియే నాల్గవ అధ్యాయమునందు విస్తరించి చెప్పబడుచున్నది. యీ కర్మ జ్ఞాన సర్వములు చేరువేరుకావనియు రెండు యేకమేననియు యీ యోగము, విన్న చేరు కల్పించినది కాదనియు, అనాది నుండి సంప్రదాయముగా వచ్చుచున్నదనియు. యీ దిగువమూడు శ్లోకములలో శ్రీభగవానులు చెప్పుచున్నారు.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ :-

శ్లో॥ ఇమం వీచస్వ తేయోగం ప్రోక్తావానహమవ్యయమ్ |

వివస్వాన్మనవేప్రీహ | మనురిత్యౌకవేఽబ్రవీత్ || 1

శ్రీకృష్ణుడు పలికెను :-

ఓ అర్జునా! నాశన రహితమగు నీయోగము నాచే సూర్యునికి తెలియచేయబడినది అతడు మనువునకును మనువు ఇత్యౌకునకు విద్యానినుపదేశించియుండిరి.

శ్లో॥ ఏనం పరంపరాప్రాప్త మిమం రాజర్షయోవిదుః

సకాలేనేహమహతా యోగోనన్యః పరంతపః || 2

శ్లో॥ సఏవాయంమయా తేద్యయోగః ప్రోక్తః పురాతనః

భక్తిఽసిమేసఖాచేతి రహస్యంహ్యే తదుత్తమమ్ || 3

పరంపరాప్రాప్తమగు ఈ యోగము చాచువారు తెలిసికొనిరి.
ఆ యోగము కాలక్రమంబున, మండమములు అజితేంద్రియులు.
అసధికారులైన, స్వార్థపరులను పొందినది. వాను కామకోధములకు
చిక్కియాయోగమును చక్కగా నెరవేర్చునందున సంప్రదాయమునకు
భంగము కలిగినది. నీవు నాకు భక్తువు. సఖుడవు. దానంజేతి యీ
యుత్తమ రహస్యము నాచే నీకు చెప్పబడినది. నేను దక్క మరియొకరు
దీనిని యెరుంగుటకు గాని చెప్పటకుగాని సమర్థులు గారు నేను జెప్పి
నది సమస్తశ్రుతి సృతిపురాణేశిహాసముల యంగలి రహస్యముగాని
వేరుగాదు. యిది స్వార్థపరులు తెలుసుకోబోను. యెందుకనగా యిది
అభిమాన రహిత శ్రేష్టమగు రహస్యము.

అర్జున ఉద్వేగము :

శ్లో॥ అపరం భవతోజన్మ పరంజన్మ విచిన్యతః ।

కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌపోక్తవానితి ॥

4

అర్జునుడు పలికెను :

సూర్యుని పుట్టుక చాలా ముందే నది. నీవు తర్వాత పుట్టితివి.
యీ యోగము సూర్యునికి నీవు చెప్పినట్లు యెట్లు తెలిసికోగలను.

ప్రశ్న :

శ్లో॥ బహూనిమేవ్యతీతాని జన్మాని తపచార్జున!

తాన్యహం వేదసర్వాణి నత్కంపేత్త పరంతప! ||

5

శ్రీకృష్ణుడు పలికెను :

అట్టనా నాకును నీకును పెక్కు-జన్మములు గడిచినవి. నేనువాని నన్నిటిని యెరుగుదును. నీవు యెరుగవు. వ్యవహారమంతయు కారణ కార్య పరంపర రూపముననున్నది కారణమువలన కార్యము గలుగు

స్వేచ్ఛాయంతమైవుండును, మనయిరువురి దేహధారణకుగల తార
తమ్యమిదియని తెలుసుకొనుము.

ధర్మమనగా వర్గాశ్రమధర్మంబులని కొందరి నిర్ణయము. వర్ణధర్మంబులు అంటుతగిలితే చెడిపోవును ఆశ్రమధర్మంబులు వేషము మారిస్తే చెడిపోతవి. ధర్మమనగాయిదికాదు. రహస్యంహ్యేతదుత్తమమ్॥ అనునదేదో అచే ధర్మము అనగా జ్ఞానకర్మపద్ధతులు వేరుకావు ఏకరూప ద్వంద్వమని నిర్ణయము.

పరిత్రాణాయ నాధూనాం॥ వినాశాయ చకుష్మతామ్ ॥

ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే 8
 మృష్టశిక్షణ సాధురక్షణ ప్రతియుగమునందు జన్మచుండును. అట్టి
 యవసర మొచ్చినప్పుడెల్ల నాయవతారము గలుగు చుండును.

३३१॥ జన్మకర్మచర్యే దివ్యమేవం యోగోత్తత్యతః॥

త్యాగోదేహం పునర్జన్మ నైతిమామేతిహోఽర్జున ॥ 9

అర్జునా నాజననములోకసామాన్య మైనదిగాదనియు స్వేచ్ఛా
యుతమనియు, నేజేయు కర్మసాధురక్షణరూపమనియు నాయనతార
ప్రయోజనము ధర్మచుస్థాపనరూపమనియును, యెవ్వడు తెలుసు
కొనునో వాడుమరుజన్మమునందునన్నేపొందును.

శ్లో॥ వీతరాగ భయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।

అమోః జ్ఞానశాపనా పూతామద్భావమాగతాః॥ 10

ఈపక్షి భయము కోపము లేక వున్నవారు నన్నేభావించి త్రికరణ శుక్లగా ప్రవర్తించి నన్ను ఆశ్రయించి పరమాత్మ జ్ఞానమును తపస్సు వలన తున్ములై పెక్కుమంది గాస్కరూపమును పొందుచున్నారు.

యేయథామాంప్రసద్యంతే తాంస్తథైవభజామ్యహమ్ ।

మనుష్మాను వర్తంతే మనుష్యాః పార్థ! సర్వతః ॥ 11

కాశాన్వేషము గుణార్థి పద్ధతి విభాగముగా స్థూల సూక్ష్మ కాంచన
 ముగళకారణములకేర్పాటు చేసినందులు

శ్లో॥ సమాశ్చర్యాణింపంతి నమేశ్వర్యఫలేస్పృహా ।
 ఇతిమాంయో ఒభిజానాతి కర్మభిర్నసవధ్యతే । 14

శ్లో॥ ఏవం జ్ఞాత్వాకృతలకర్మ పూర్వై రపిముముక్షుభిః ।
 కనుకర్త్యం తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతంకృతమ్ । 15

కర్మములు చన్ను కన్నులేంపవు నాకు కర్మఫలముల అసక్తిలేదు ఇట్లు
 యెందు నన్ను యెగుగునో అతిదు కర్మములవలన కట్టుపడను. యీ
 నిర్లభము గ్రహించిన పూర్వులగు మోక్షార్థులచే గూడ కర్మము
 అమట్టించబడినది. కనుక నీవు వాచీరులచే నొనర్పబడిన కర్మమునే
 అచరింపుము.

శ్లో॥ కింకర్మ కిమకర్మేతి కవయోఒస్య ఏమాహితాః ।
 తత్రేశ్వరసహాయేషి యజ్జ్ఞాంస్వ మోక్ష్యసేఒశుభాత్ ॥

అచరింపదగిన కర్మయెట్టిది? ఆచరింపదగనిది యెట్టిది? యీ విషయ
 మున, మేధావులు గూడా భ్రాంతులైరి కనుక యెద్దానిని షేలును
 కొనిన జనిన మరణ రూపముగు సంసారమునే అశుభమునుండి ముక్తుడ
 వగుదువో ఆ కర్మతత్త్వము నీకు చెప్పెదను.

శ్లో॥ కర్మణోహ్యపిబోధవ్యం బోధవ్యంచవికర్మణః ।
 అకర్మణశ్చ బోధవ్యం గవానాకర్మణోగతిః । 17

శాస్త్రవిహితములగు కర్మ ల యొక్కయు, నిషిద్ధకర్మయొక్కయు,
 నైష్కర్మ్యము యొక్కయు పద్ధతులు యెరుగవగును. యెందుకనగా
 కర్మము వికర్మము అకర్మముల పద్ధతి తెలియుట కష్టము.

శ్లో॥ కర్మణ్య కర్మయః పశ్యేదకర్మణిచ కర్మయః ।
 సబుద్ధిమాన్మనుష్యేషు సయక్తః కృతస్మి కర్మకృతే ॥ 18

యెవడు కర్మనందు అకర్మత్వమును, కర్మాభావమున పుణ్యస్థితియు చూచునో అతడు జ్ఞాని. యోగులలో పుణ్యయోగినినియు సర్వ కర్మలు ఆచరించినవాడు కృతకృత్యుడును. యని నిర్ణయము

శ్లో॥ య్యస్యసర్వేసమారంభాః కాచుసంకల్ప వర్జితాః

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణం తమాహుః పండితంబుభాః॥ 19

ఎవని సమస్త కర్మంబులు కర్మత్వాభీమావరహితములో అనగా జ్ఞానాగ్నివలన దహింపబడినవో నాతని బుధులు పండితుడని అందురు.

శ్లో॥ త్యక్త్వాకర్మ ఫలాసంగం చిత్త్యన్విత్తో నిరాశ్రయః

కర్మణ్యభీష్టృత్తోఽపి నైవకేచిత్కరోతి సః॥ 20

అతడు కర్మత్వమును వరిత్యజించి, సర్వదాపరిత్యక్తుడై యెద్దానిని ఆశ్రయింపక, కర్మబోనర్చుచున్నను యేమియు నొసర్పనివాడేమగును యేలయున కర్మత్వరహితమగు జ్ఞానాగ్నిచేత కర్మదగ్ధమగును. గనుక

శ్లో॥ నిరాకర్మతవిత్రాత్కాత్మక స్వరూపంగృహః

శరీరం కేవలం కర్మమర్వాహ్నోహతి కిల్బిషమ్॥ 21

కర్మత్వ రహిత కర్మాచరణ పత్తికియైనను శరీర రక్షణార్థము అనగా అకిలిదప్పి నిద్రాదులకు సంబంధించిన కర్మలు యొర్చినను పుణ్య పాపములను పొందడు. అనగా పుమాన్మృతిర్ణయ పద్ధతిగల వ్యాపక మనస్సు నూతన కర్మాచరణకు సహాయపడదు గనుక పుణ్య పాప రూపమగు బంధములు కలుగవు.

శ్లో॥ యదృచ్ఛాలాభ సంతుష్టో ద్యుంధ్వాతీతో విమత్సరః

సమః సిద్ధావసిద్ధాచ కృత్వాహిః 22 నిబద్ధతే॥ 22

ప్రాణధర్మమగు అకిలిదప్పలనివృత్తి కొరకుతన కన్యపత్తినినుసరించి యే పరార్థము తినినా అది పంచభక్ష్య పరమాన్నములుగావున్నచు, గంజ మెరుకులుగావున్నను, భుజించి తృప్తి చెందును. భనమూలమిదంబగల్

2. పూషిరి విడిచిన తర్వాత మరల పీల్చుకొనక యశ్లేయుడుట
బాహ్యకుంభక మనబడును.

శ్లో॥ అపతే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జహ్వతి.

సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపిత, కల్మషాః॥

30

ప్రాణాయామము చేయునపుడు ఆహార నియతిగలదు. యెట్లు
లనగా వృషరకోశములో రెండుపాళ్ళు అన్నము. వొక్కపాలు నీటితో
నింపి వొక్కపాలు భోజీగా వుంచిన, వాయువు సంచరించుటకు వీలుగా
వుండును. నైస చెప్పిన మూడు విధములైన ప్రాణాయామ పద్ధతులు
గాక కొందరు ప్రాణములందు ప్రాణములను హోమము చేయుదురు.
అనగా నారథి కల్లములను బిగబట్టినచో గుర్రములెట్లు కదలకనిల్చుకొ
యెట్లు ప్రాణములను బిగబట్టినచో యింద్రియములెట్లు కదలక నిలు
చును. యింద్రియములు నిలచినప్పుడు వానిచేష్టలుకూడా నిలు
చును. ఆవిధముగా సర్వేంద్రియని గ్రహమను ధారణయను యోగము
నభ్యసించును. ఈ యజ్ఞముల నెరుగువారును, అచరించువారును, పాప
ములనుండి ముక్తులగు చున్నారు నిర్ణయము.

శ్లో॥ యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాంతిబ్రహ్మ సనాతనమ్॥

నాయంతోక్యాఽస్త్వ యజ్ఞస్య కుతోఽస్యః కురునత్తమః॥

31

అర్జునా యజ్ఞానంతరము మిగులు అమృతమును భోజించువాడు
శాశ్వతమగు బ్రహ్మమును పొందెదను. యజ్ఞరహితునకు ఈ లోకమూ
లేదు. పరలోకమూలేదు.

శ్లో॥ యేవంబహువిధా యజ్ఞానితతా బ్రహ్మణోముఖే॥

కర్మబాన్ధిక్ తాన్మర్వాచేనం. జ్ఞాత్వావిమోక్ష్యతే॥

32

నేనునుగదా పలువిధములగు యజ్ఞములు చేసినవని
యున్నవి. అవి యన్నియు కర్మబంధములని గ్రహించెను. యిట్లు

తెలుసుకున్నవాడు ముక్తు డగును.

3. అల్లీ # (చేయాద్వ) వ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరంతప!
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ! జ్ఞానే పరిసమాప్యజే॥

33

అష్టనా కర్మము లన్నియు ఫలసహితముగా ఆత్మజ్ఞానముననే
అంతర్గతములగు చున్నవి గనుక ద్రవ్యజ్ఞముకంటె జ్ఞానయజ్ఞమే
శ్రేష్ఠమని తెలుసుకొనుము.

శ్రీ॥ తద్విద్విప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా!

ప్రపంచోత్పత్తిః శుభ్రం భూనినన దర్శనః॥

34.

జ్ఞానమును బడయగోరువాడు గురువు నొద్దకు జని దీర్ఘము
స్కార మొనర్చి ఆయనను సేవించుచు అవకాశము చూచుకొని
బంధమునగా యేమి, మోక్షమునగాయేమి, అని వినయముతో అడిగి
ఆయన అనుగ్రహించి యుపదేశించునట్లు వర్తింప వలయును.
ఆ గురువు వుపదేశించుటకు దగినంత యనుభవ పడుడుగా ముండవల
యును. అట్లాశ్రయింపగా గురువు వుపదేశించును. అనుభవ నిష్ఠుగల
వాని యుపదేశమే ఫలవంతమగును గాని వట్టి శాస్త్రజ్ఞానముగలవాని
యుపదేశము ఫలవంతముగాదు.

యదోజ్ఞాత్వాన ప్రనర్మోహమేవం యాస్యసి పాండవ!

యేన భూతాన్య శేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యోమయి॥

35

అప్పుడా యెద్దానిని పొందిన మరల యిటువంటి మోహమును పొందవో. ఆ జ్ఞానము నలన నీవు బ్రహ్మనుండి స్థావరము పరకుగల వాగ్నియల నన్నింటిని నీలోనను నాయందునను జూడగలవు.

అపిచేదసి వాపేభ్యః సుర్యేభ్యః వానశ్రుతమః

సర్వం జ్ఞానపతేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి

36

పాపులందరిలోను నీవు వాప్తిస్తుండవేమైనను జ్ఞానమను తెప్పతోడనే
వాసని అతిక్రమించగలవు గనుక ఆజ్ఞానమహాత్యమిట్టిదని తెలుసు
కొనుము.

3 వో యదై భాంసి సమిద్ధో-గ్నిశ్చస్మాత్కురు యోధవ.

జ్ఞానాగ్ని స్పర్శకర్మాణి భస్మవాతురుతేతధా॥

37

అట్లునా ప్రజ్వలితమగు అగ్నికట్టలను దెబ్బలు భస్మముచేయునో
అట్లు జ్ఞానమను అగ్ని సమస్తమగు శుభాశుభ కర్మలను భస్మము
చేయుచున్నది.

అర్హత: సద్భావం, జాతీయవాద విద్యుత్

తత్త్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి॥

చోకమున జ్ఞానతుల్యమగు శుద్ధవస్తువు మరియొకటిలేదు. కర్మయోగ సిద్ధుడై ముముక్షువు తనయందుదాను బ్రహ్మజ్ఞానమును కాలక్రమమున బడయుచున్నాడు.

శ్రీ॥ శ్రీద్ధావాన్లభతేజ్జ్ఞానం తత్పర స్సంయతేంద్రియః

జ్ఞానం లబ్ధిపరాంశాంతి మచిరేణాది గచ్ఛతి॥

39

శ్రద్ధాళువును. గురుసేవాప్రయుక్తుడును జితేంద్రియుడును అగువ్యక్తి బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందును అక్షరజ్ఞానమును పొంది దానితో బాటు మోక్షమును పడయును.

ॐ स्वस्ति

నామయంత్రోక్తం పరం సమం సంశయాత్మకం: 40

40

గురువు కలిగినను, కొంచము జ్ఞానము కలిగినను, శత్రుయున్నను,
యిది సిద్ధించునో సిద్ధించునోయని సందేహపడువాడు భోక్తృపక్షగును.
సందిగ్ధచిత్తునకు ఈ లోకమూలేదు పరలోకమూలేదు అనగా సంసార
సుఖమునకు బ్రయత్నింపబోవునప్పుడు యిందేమి సుఖమున్నదియని

ధీయని విడచును మోక్షమును సాధించుటకు పరియత్నించుచు మన
 ను నిలకడగా వుండబోదని, యంత శిష్టపడినను మోక్షము
 వచ్చునో, రాదో, యని సంశయించును, అందువల్ల స్వవిధాల
 నష్టము పొందును.

యోగసమ్యక్త శర్మాణం జ్ఞాన సంచ్ఛిన్న సంశయమ్ |

తత్త్వచింతనః కర్మణో నిబద్ధంతి భవంత్యుః॥

41

అప్పునా ఆత్మజ్ఞానమువలన ధర్మాధర్మములు త్యజించినవాడను బ్రహ్మజ్ఞానమువలన సంతోయములన్నియును తొలగినవాడను అగు అపొమత్తుని కర్మలు బంధించజాలవు.

తన్నాదజ్జాన సంభూతం హృత్ స్తంజ్జాచాసినాఽఽత్మనః

భిక్ష్యం సంశయం యోగమా తిష్ఠాత్తి శ్చ భారతీ!!

42

అర్జునా అజ్ఞానజాతమును, హృదయస్థితమును, ఆస్కవిషయశ
మగు ఈ సంశయమును, జ్ఞాన ఖడ్గముచే ఛేదించి, కర్మత్వరహిత
కర్మయోగమునపరివలించి యుద్ధాత్మములెమ్మ.

జానయోగమును చతుర్థాధ్యాయము సమాప్తము.

అస్పృశ్యయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రాజయోగీయము

పంచమోద్ధ్యాయం

కర్మ సన్యాస యోగము

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

3. సనాత్యనం కర్మణాం వృష్టే! పునర్యోగం చ శంససి,
యచ్ఛ్రీయ ఏతియో రేకం తస్మై బ్రూహి సునిశ్చితమ్. 1

అర్జునుడు పర్యేను :

కృష్ణా! నివి కర్మశాస్త్రమును కర్మానుష్ఠానమును రెండుచెప్పుచున్నావు యీ రెంటిలో యేది శ్రేయస్కరమో నూటిగా నాకు తెలియజేప్పుము.

ॐ - भगवा नुवाच :

3. సన్మాయనః కర్మయోగశ్చ నిశ్చేయసకరావుభౌ.
తయోస్తు కర్మనన్యాపా త్కర్మయోగో విశిష్టతే. 2

శ్రీకృష్ణుడు పల్కెను :

కర్మనన్యాసము, కర్మవ్రత్య రహిత కర్మయోగము, రెండును
గూడా ముక్తిదాయకములే కాని రెంటిలోను కర్మత్యాగము
కంటే కర్మవ్రత్య రహిత కర్మానుష్ఠానము శ్రేష్టమువుత్తమము.

శ్రీమదున్నెనిత్యనామసమయో వ ద్వేష్టి న కాజితః,
నిర్వహ్యో మహాబాహో! సుఖం బధాత్ప్రముచ్యతే, ౩

శ్రీ: తద్వృద్ధయ స్తదాత్మాన స్తన్నిష్ఠా స్తత్పరాయణాః,

గచ్చన్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్మాతకల్మషాః.

17

ఆత్మజ్ఞానము నలన యెవరి అహంవృత్తియగు ఆ అజ్ఞానము నప్య
మైనదో, వారి యాత్మజ్ఞానము పరబ్రహ్మరూపమై ఆదిత్యునివలె ప్రకా
శింపజేయును. మరియు ఆ బ్రాహ్మనిశ్చయముగల ఆత్మభావులును
ఆత్మస్థితులును ఆత్మపాపాదులును ఆత్మజ్ఞానముచే పొందొట్టబడిన
ఆవరణము గలవారు అగు ఈ ముఖ్యులు దస్యరహితముయ పొందు
చున్నారు.

విద్యావినయనమ్మపే బ్రాహ్మణే గవి హస్తేన,

శునిచివ శ్వాసతోడ బట్టితా న్నమదర్శిం.

18

కృష్ణానులే, విద్యతో కను వినయముతో కను పెంపొందిన అంతఃకరిణి
 పృథ్వితో వుండుట గనుక బ్రాహ్మణునియందును, శుభకమీనందును
 నానిని దిను చండాలుని యందును ఆవునందును, యేనుగునందును
 సమదృష్టికలవాడు అగుచున్నాను.

అల్లభగవత్ పూర్తి వేదాం శాస్త్రోక్తం మహా:

సాక్షాత్తుం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాత్ సాక్షాత్తుం తే తాతా: 19

యెన్నఱిమనస్సు పూర్ణవద్ధతియందు సమభావమననిశ్చలమగుచున్నదో
చారి నలన యీ జీవితముననే సృష్టిరూపమైన సంసారము జయించి
బడుచున్నది. యెట్లులనగా బ్రహ్మము గుణదోషరహితమగు సమ
స్వరూపము కనుగొనారు పూర్ణవద్ధతిగా ప్రవర్తించుచున్నారు.

॥ अथ श्रीगणेशोत्थानम् ॥

సోరబుద్ధి రసమూర్త్యో బ్రహ్మవి శ్రహ్మణః

శ్రీరఘదీక్షా మోహనజ్ఞుడును పూర్ణపురుషుడు, ప్రేమనర్తకపునుపొందినానో పోషకు అప్రీయవస్తువును పొంది విషాదమునందడు.

79 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-కర్మసన్న్యాసయోగము
 ~~~~~

శ్లో॥ కామకోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్,
 అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్. 25

కామకోధ విముక్తులను సంయమ చిత్తులును ఆత్మజ్ఞులును నగు
 యతులకు శరీర త్యాగమునకు పూర్వమునను తరువాతను గూడ
 మోక్షము లభించుచున్నది.

శ్లో॥ స్మర్మాకృత్యా బహిర్భాహ్యం శ్చక్షుశ్చైవాస్తరే భువోః,
 వ్రాణాపానో సమాకృత్యా నాసాభ్యస్తరచారిణౌ.

ఋషేష్ట్రీయమనోబుద్ధి ర్ముని ర్మోక్షపరాయణః, 27

విగతేచ్ఛాభయకోరోధో య ససదా ముక్తవవ సః 28

బాహ్యములగు విషయాదులను అంతఃకరణమునందు నివాసమొనర్చు
 నివ్వకుండా బాటసారులను పంపివేసినట్లు పంపివేయవలెను. నేత్రముల
 రెంటిని ఆత్మపద్ధతిగా యేకమొనర్చి అజ్ఞేయమందునిలిపి నాసికారంధ్ర
 మందు సంచరించు ప్రాణవాయువు అపానముతోచేర్చి వ్యానరూప
 మున కుంభించి పూర్వఅధోగమనమును శూన్యమొనర్చి, బుద్ధినిశ్చ
 లమున, ముముక్షువై ఇచ్చ భయము కోపములేనివాడై యే యోగి
 వెలయుచుండునో అతడే సర్వదా బంధములేనివాడగును.

శ్లో॥ భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోక మహేశ్వరమ్,
 సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమృచ్ఛతి 29

సన్న యజ్ఞమునకును తపస్సునకును బోక్తగను, సర్వలోకేశ్వరునిగను
 సర్వజీవుల మిత్రునిగను, తెలసుకొని, యోగి శాంతిని పొందు
 చున్నాడు.

పంచమోధ్యాయం కర్మసన్న్యాసయోగము

సంపూర్ణము.

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

ఆత్మసంయమయోగం

oooooooooooooooooooooooooooo

శ్రీ భగవానువాచ.

శ్లో॥ అనాశ్రితిః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః
ససన్యాసీచ యోగీచ స నిర్విఘ్నోఽచ్యుతః 1

శ్రీ భగవానుడు చెప్పుచున్నాడు,

కర్తృత్వత్యాగ పక్షిగా కర్తవ్యమును నిత్యకర్మములను యెవ్వడు
యొనర్చుచున్నాడో అతడే సన్యాసి, యోగి యని చెప్పవచ్చును. అగ్ని
కర్మలనుగాని అగ్నిపేక్షలేని తపోదానాది కర్మములను గాని త్యజిం
చిన మాత్రమున వాడు సన్యాసియును కాదు, యోగియును కాదు.

వైదికకర్మ ఇష్ట పూర్త దత్తములని తిరివిధము ఇష్టమనయజ్ఞయగా
దులు. పూర్తమన తటాక నిర్మాణాదులు, దత్తమనదానము.

శ్లో॥ యంసన్యాస మితి ప్రాణు రోగ్యం తం విద్ధి వాఙ్మనః,
స హ్యసన్న్యస్తసజ్కుల్పో యోగీ భవతి కశ్చన. 2

అర్జునా! శాస్త్రము యెద్దానిని సన్యాసమనిచెప్పినో దానిని యోగ
మని గ్రహింపుము యేలయన సంకల్ప త్యాగి కాని యెడల యెవ్వ
డును యోగి కాజాలడు.

శ్లో॥ ఆరురుతో ర్మునే రోగ్యం కర్మకారణ ముచ్యతే.

యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణ ముచ్యతే. 3

ధ్యానయోగమును పొందగోరు మునికి నిష్కామ కర్మానుష్ఠానము
సాధనమని చెప్పబడుచున్నది జ్ఞానమును అధిష్టించిన అధ్యానవిఘ్నము
సర్వకర్మనివృత్తియే సాధనమని చెప్పబడుచున్నది.

శ్లో॥ యదాహి చేన్ద్రియాద్ధేషు స కర్మ స్వనుషజ్జతే.

సర్వసజ్కుల్పసన్యాసే యోగారూఢస్తదోచ్యతే. 4

81 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము
 ~~~~~

యెప్పుడు కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణ పద్ధత్యందు సర్వసంకల్ప
 త్యాగియగువాడు నిత్యనైమిత్తిక కర్మలకు ఆసక్తుడుకావో అప్పుడు
 యోగారూఢుడని చెప్పబడును.

శ్లో॥ ఉద్ధరే దాత్మనాఽఽత్మానం నాత్మన మవనాదయేత్,
 అత్మైవ హ్యేకైవో బన్ధు రాత్మైవ రిపు రాత్మనః. 5
 మనుష్యుడు వివేకముతో గూడిన కర్తృత్వ రహితమగు మనస్సువలన
 తన్నుతానే సంసారమునుండి వ్రక్కరించు కొనవలయును. యెప్పుడును
 విషయాసక్తి రూపక కర్తృత్వము పొందికూడదు యేలననగా కర్తృత్వ
 రహిత మనస్సే మనుష్యునకు యధార్థమగు హితమును తెలియచేయు
 మిత్రిము. కర్తృత్వరూప విషయాసక్తిమగు మనస్సే మనుష్యునకు
 పరమ శత్రువు

శ్లో॥ బన్ధురాత్మాఽఽత్మనస్తస్య యేనాత్మై వాత్మనాజితః,
 అనాత్మన స్తు శత్రుత్వై ఎరతాత్మైవ శత్రువత్. 6
 యే వివేకముతో గూడిన మనస్సు వలన జేహేంద్రియాదుల
 జయింపబడుచున్నవో ఆ మనస్సు ఆ జీవాత్మకు మిత్రిము
 కాని అజితాత్ముని వివేకశూన్యమగు మనస్సు కర్తృత్వరూపస్వేచ్ఛ
 ప్రవర్తనవలన శత్రువువలె అపకృతి నొసర్ప ప్రవర్తించును.

శ్లో॥ జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః,
 శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానావమాన మ్హిః. 7
 జితేంద్రియుడును శాంతుడును అయినవాడు శీతోష్ణసుఖదుఃఖముల
 లోను, సన్మాన తిరస్కారములునందునప్పుడును ఆత్మపద్ధతిగానుండును
 యేలాటిచలనము వుండదు.

శ్లో॥ జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః,
 యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోపాశ్మకాశ్చనః. 8

395॥ యోగో యుక్తైత సతత మాత్మానం రహసి స్థితః,
ఏకాక్షో యతఃచిత్తాత్మా నిరాశీర పరిగ్రహః.

శుచా దేశే ప్రతిష్ఠాన్వి స్థిరమాసనమాత్మనః
 నాత్మ్యచ్ఛ్రితం నాతివీచం శేలాజినకుశోత్తరమ్ 11
 తత్రై కాగ్నిం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః,
 ఉపవిశ్యాసనే యజ్ఞాన్యోగమాత్మ విశుద్ధయేః. 12

సమం కాయశిరో గ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః,
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రిం స్వం దిశశ్చానలౌకయన్,
ప్రశాంతాత్మా విగతభీర్భృహ్మచారివ్రతే స్థితః,
మనస్సంయమ్య మచ్చిత్తైర్ముక్త ఆసీతమత్పరః.

యుష్టస్సేవం సదాఽఽత్మానం మోగీ నియతమానసః,
శాన్తిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి. 15

కిరి అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము
 ~~~~~

మఃఖముగాని సమభావమున చూచునో ఆ ఆత్మజ్ఞాని శ్రేష్ఠుడని
 నా అభిప్రాయము.

అర్జున ఉవాచ :

యోఽయంయోగస్త్వయాప్రోక్త స్సామ్యేన మధుసూదన!

ఏతస్మాహం న పశ్యామి చంచలత్వాత్ తిం సిఘమ్. కిరి

అర్జునుడు పల్కెను.

మధుసూదనా మనస్సులయ విక్షేపశూన్యమై కేవలాత్మాకారమై
 వెలియు సగుత్వ యోగమును నీవు చెప్పితివి, చంచలస్వభావమగు
 మనస్సున యీసమత్వభావమెట్లు సిగ్గుమగునో గ్రహింపజాలకున్నాను.

చంచలం హి మనః కృష్ణ! పమాథి బలవద్భ్రథమ్,

తస్మాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్. కిరి

కృష్ణా మనస్సు చంచలము, శరీరమునకు యింద్రియములకు కలత
 కలుగజేయునదై యున్నది. దీనిని విషయ వాసనల నుండి నివృత్త
 మొనర్చుట అత్యంత కఠినము, దీని నిరోధించుట ఆకాశమునందలి
 వాయువును నిరోధించు ప్రయత్నమువలె అనాధ్యమని తలంచు
 చున్నాను.

శ్రీ భగవానువాచ—

అసంశయం మహాబాహో! మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్,

అభ్యాసేన తు కాంతేయ! వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే. కిరి

శ్రీకృష్ణుడు పల్కెను మహావీరుడవగు వోకుంతీ పుత్రా! మనస్సు
 నిగ్రహింప కష్టమనుటలో సందేహములేదు. కాని ధ్యానాభ్యాసము
 వలనను, కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణవలనను, ఐహికపారలౌకిక
 విషయ వితృప్తవలనను దీనిని నిరోధింపవచ్చును.

90 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-అత్మసంయమయోగము
 ~~~~~

ఏతన్నే సంశయ కృష్ణ! ఛేత్తుమర్హస్య శేషతః,
 త్వదస్యస్స శయన్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే. 30

కృష్ణా నా ఈ శం దేహమును సంపూర్ణముగ నివారించ నీవు యోగ్యు
 డవు శ్చచ్చందుడవు ఋషులుగాని దేవతలుగాని ఈ సంశయమును
 దీర్చజాలగు

శ్రీ భగవానువాచ :

పార్థ! నైవేహ నామిత్రో విరాళస్తస్య విద్యతే,
 న హి కల్యాణకృత్కశ్చిద్దుర్గతిం తాత! గచ్ఛతి. 40

(శ్రీ) కృష్ణుడుపలెకను. అర్జునా యోగభ్రష్టునకు యీ లోకమున
 శిష్టులనిందకలుగదు. పరమున ఎరక ప్రిమున్నగునవి గూడ
 కలుగవు. కర్తుత్వ రహిత కర్మాచరణగలవాడు మానవలోకమునకు
 మంచి నొనర్చువాడుగానేవుండును అందువల్ల అధోగతిని పొందడు.

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకా నుషిత్యా శాశ్వతీస్సమాః
 శుచీనాం శీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే. 41

ఒకప్పుడు కర్తుత్వముతో కర్మయొనర్చిన యెడల యోగభ్రష్ట
 డగును. అట్టి వ్యక్తి పుణ్యాత్ముల లోకముల పొంది పెక్కు సమ
 త్సర్వములు అక్కడవుండి సదాచారపరులును, ధనికులునుయగువారి
 గృహమున పుట్టును.

అథవా యోగినామేవ కులే భవతి ధీమతామ్,
 ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్, 42

లేక జ్ఞానులును యోగులును అగు వారి వంశమున జన్మించును.
 యిటువంటి జన్మము కలుగుట అత్యంత దుర్లభము.

తత్ప్రీతం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదై హికమ్,
 యతతే చ తతో భూయ స్సంసిద్ధౌ కురునన్దన! 43

అట్లునా పూర్వజన్మమందు పొంది యుండిన అమోక్ష పరమగు బుద్ధిని పొందును. మరియు పూర్వజన్మమున నొనర్పబడిన సాధనతో పూర్వ జన్మమునందలి సంస్కారముల ప్రేరేపణ వలన సిద్ధిని బొంద అంత కంటె యెక్కువగ ప్రయత్నించును.

పూర్వాభ్యాసేవ తేనై న హ్రియతే హ్యవశోపి నః,

జిజ్ఞాసు రపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మైతివర్తతే.

44

అతడు ప్రయత్న మొనర్చక పోయినను, పూర్వజన్మము నందలి అభ్యాసముననే ఆకర్షింప బడును. యోగస్వరూపమును యెరుగ గోరు వాడు వేదోక్తములగు కర్మముల ననుష్ఠించిన కలుగు ఫలమును అతిక్రమించును.

ప్రయత్నా ద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః,

అనేక జన్మసంసిద్ధస్థో యాతి పరాం గతిమ్.

45

పూర్వజన్మ కృతమగు యత్నముకంటె యెక్కువగా ప్రయత్నించుచు వాపరిహితముడై యోగి బహుజన్మ నాశనా ఫలముగ పరమగతిని పొందును.

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ శ్చాచిభ్యోఽపి మతోఽధికః,

కర్మభ్యో శాచికో యోగీ తస్మాద్భోగీ భవాయన.

46

యోగియగు తత్వజ్ఞుని కృత్య చాంద్రాయణాది రూపకముగు తపస్సు నొనర్చుదాని కంటెను శ్రేష్ఠుడు. శాస్త్రజ్ఞానము, శాస్త్రార్థము నెరుగు పండితుల కంటెను శ్రేష్ఠుడు. అగ్నిహోతాధి కర్మల నొనర్చువాని కంటెను శ్రేష్ఠుడు. అని నా నిర్ణయము గనుక అర్జున నీవు తత్వజ్ఞునివి కమ్ము.

అస్పర్శయోగము అనే భగద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము 92
 ~~~~~

యోగినా మపి సర్వేషాం మద్గతే నాన్తరాత్మనా,

శ్రీధ్రావాన్ భజతే యోమాం సమేయుక్తమో మతః. 47

యెవ్వడు శ్రీధ్రాయుక్తుడై ఆసక్తితో గూడిన చిత్తముతో నన్ను
 భజించునో అతడు రుద్రాదిత్యాది దేవతా భ్యానపరులగు యోగు
 లందరికంటెను సర్వశ్రేష్ఠుడు యిది నా సిద్ధాంతము.

కర్మషట్కము (వృషాభ్యాసము) సంపూర్ణము

—*—

